

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

”Jag måste bara lära mig bra svenska!”

En ämnesdidaktisk studie av fem flerspråkiga elevers tankar runt
skolämnet Svenska som andraspråk 1

Kerstin Ärlemalm

Specialarbete, 15 hp SSA 136

Svenska som andraspråk,

Termin: VT 2016

Handledare: Charlotta Olvegård

Sammandrag

Sedan de nya läroplanerna Lgr11 och Gy11 kom ut har man i olika studier men också i massmedia diskuterat innehållet i styrdokumentet. Många användare, elever, lärare och föräldrar, anser att de är svåra att tolka. Med utgångspunkt i några av de diskussionerna kan man således ställa sig frågan hur elever, som har svenska som andraspråk, ser på styrdokumentet som omger dem i skolan.

Syftet med studien är att undersöka och därefter synliggöra fem flerspråkiga elevers tankar om skolämnet Svenska som andraspråk 1. Frågorna till eleverna har också berört deras tolkning av innehållet i ämnesplanen och vad eleverna tycker att deras lärare gör för att stötta dem i undervisningen. För att besvara frågeställningarna har individuella intervjuer genomförts med eleverna.

Resultatet visar att de här eleverna anser att skolämnet Svenska som andraspråk 1 är viktigt för dem i deras språk- och kunskapsutveckling. Det framkommer också att eleverna tycker att det är betydelsefullt med utmaningar i undervisningen. Eleverna poängterar även lärarens centrala roll för att de själva ska lyckas med studierna.

Nyckelord: *kurs- och ämnesplaner, Svenska som andraspråk, elever, tankar*

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Svårigheter att tolka innehåll	1
1.2. Syfte och frågeställningar	2
2. Bakgrund och tidigare studier	3
2.1. Svenska som andraspråk	4
2.2. Styrdokument	4
2.2.1 Läroplan för gymnasieskolan	4
2.2.2 Kunskapskraven	5
2.2.3 Lärande och bedömning	6
2.3 Tidigare analyser och jämförelser	6
2.3.1 Två likvärdiga ämnen?	7
2.3.2 Skönlitteratur och språkliga variationer i undervisningen	8
2.3.3 Skönlitteratur är en utmaning	8
2.3.4 Behov av förändringar inom SVA	9
2.4. Undervisning	10
2.4.1 Vikten av respons	10
2.4.2 Vikten av en klassrumsdialog	11
2.4.3 Språkutveckling och utmaningar leder till kunskapsutveckling	12
2.4.4 Språkutveckling i ämnesundervisningen	14
2.4.5 Vikten av utmaningar	15
2.4.6 Vikten av reflektion	16
2.4.7 Vikten av ett aktivt intresse	16
2.4.8 Vikten av att skapa tillsammans med eleverna	17
3. Urval och metod	18
3.1. Urval av skola och informanter	18
3.1.1 Skolan	18
3.1.2. Elever och lärare	19
3.2. Metod och bearbetning	20
3.2.1 Kvalitativ studie	20
3.2.2 Intervjuer	20

3.2.3 Bearbetning av materialet.....	21
4. Resultat	21
4.1. Elevernas syn på skolämnet.....	22
4.1.1 ”Ett viktigt ämne”	22
4.1.2 Utmaningar i skolämnet svenska som andraspråk.....	23
4.1.3 Värdefullt stöd i undervisningen	24
4.1.4 Elevernas språk- och kunskapsutveckling i ämnet.....	24
4.2. Elevernas tolkning av ämnesplanen och egna mål	25
4.2.1 ”Det finns ett syfte”	25
4.2.2 Alla förstår	26
4.2.3 Personliga mål	27
4.3. Lärarens roll.....	28
4.3.1 Vad gör läraren i undervisningen?.....	28
4.3.2 En levande ämnesplan	29
5. Diskussion och slutsatser	29
5.1. Sammanfattande diskussion	30
5.1.1 Resultat utifrån frågeställningarna.....	30
5.1.2 Resultat utifrån tidigare studier och styrdokument.....	32
5.1.3 Didaktiska implikationer i undervisningen	33
5.1.4 Läsning av skönlitteratur uppmuntras	34
5.1.5 Avslutande diskussion om resultaten	34
5.2. Metodologiska och etiska överväganden.....	35
5.3 Förslag på fortsatta studier	37

Referenser

Bilagor

1. Inledning

Det här kapitlet inleds med en bakgrund till arbetet (1.1). Därefter presenteras syfte och frågeställningar (1.2).

1.1. Svårigheter att tolka innehåll

Efter att läroplanerna för grundskolan (Lgr11) och för gymnasieskolan (Gy11) började gälla hösten 2011, har det under åren publicerats en mängd artiklar i dagspress och i lärartidningar, där man bland annat diskuterar svårigheter som finns i att tolka innehållet. (Persson et al. 2012, Hyltengren 2012, Hedman 2014, Arbman 2015). Även i olika studier har det visats att lärare men också att elever uttrycker att formuleringarna i dessa styrdokument är svåra att förstå. (Berggren et al. 2014, Ekberg & Fredriksson 2013, Eneland & Sevholt 2013, Gustafsson et al. 2014).

Ett privat utbildningsföretag, Infomentor, presenterade i årsskiftet 2012/2013 sitt nya magasin Heja. Företaget hade med hjälp av språkexperter skrivit om innehållet i alla kunskapskrav som finns i kursplanerna för grundskolan till en vad de själva kallar ”lättare svenska” (Infomentor 2012/2013). Företaget vände sig med denna tidskrift, till bland annat lärare och elever i grundskolan men också till föräldrar. Magasinet har, sedan det kom ut, sålts i ungefär 40 000 exemplar. En ny reviderad upplaga av magasinet har dessutom kommit ut under 2016 (Infomentor 2016a). Samma företag har också utformat appar och ordlistor, som ska kunna användas av olika grupper för att underlätta förståelsen för innehållet i både Lgr11 och i Gy11. Deras produkter används nu på skolor runt om i över 100 av landets 290 kommuner (Infomentor 2016b).

De två läroplanerna, Lgr11 och Gy11, är exempel på offentlig text, som allt för många personer inom de två skolformerna tycks ha haft och fortfarande har svårigheter med att förstå. Annars skulle de här förenklade texterna varken ha uppstått eller ha fortsatt att användas inom skolan. I Språklag (2009:600) står det: ”11 § Språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt och begripligt. 12 § Myndigheter har ett särskilt ansvar för att svensk terminologi inom deras olika fackområden finns tillgänglig, används och utvecklas”. Om man som myndighet inte

har nått fram till alla sina brukare med sitt budskap har man kommit till korta i sitt uppdrag.

Skolan och lärarna har ett flertal och skiftande uppgifter och de finns bland annat beskrivna i Skollagen. Här följer några exempelrubriker på ett fåtal paragrafer i ”3 kap. Barns och elevers utveckling mot målen”: ”Barnens och elevernas lärande och personliga utveckling” (3 §), ”Information om grunderna för betygssättningen” (15 §), ”Beslut om betyg” (16 §) och ”Information om skälen för betyget” (17 §) (Skollag 2010:800). Som elev på olika nivåer är det viktigt att man får och har en övergripande kännedom om vad lärandet går ut på och hur betygssättningen går till. Brist på denna kännedom skulle kunna leda till att eleverna misslyckas i sina studier.

Med utgångspunkt i några av diskussionerna som hittills har ägt rum i massmedia och i några studier om tolkningar som har gjorts av Skolverkets formuleringar i kursplanerna för grundskolan och i ämnesplanerna för gymnasiet, kan man därför ställa sig frågan hur elever, som har svenska som andraspråk, tolkar styrdokumentet som omger dem i skolan.

1.2. Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att undersöka och beskriva de tankar en grupp flerspråkiga elever har om skolämnet Svenska som andraspråk 1, hur de här eleverna reflekterar över ämnesplanen och det praktiska arbetet i klassrummet.

Mina frågeställningar är:

- Vilken syn har fem flerspråkiga elever på ämnet Svenska som andraspråk 1?
- Hur tolkar den här gruppen elever innehållet i ämnesplanen för ämnet Svenska som andraspråk 1?
- Vad tycker eleverna att läraren gör i undervisningen för att stötta deras framgång i ämnet?

Om flerspråkiga elever behöver en ökad förståelse för skolans kurs- och ämnesplaner kan det vara betydelsefullt att lärare presenterar dessa dokument på ett sätt så att eleverna kan koppla innehållet i texterna till det praktiska arbetet i

respektive ämne. För att lärare ska kunna hjälpa flerspråkiga elever till en fördjupad förståelse för kurs- och ämnesplanernas innehåll, är det betydelsefullt att ställa olika typer av frågor om innebörden i dokumenten till dessa elever. På så sätt uppmuntras tänkande (Lundahl 2013). Med hjälp av frågor om innehållet i styrdokumentet blir det således möjligt att få syn på elevernas tankar om ämnet. Det kan vara frågor som behandlar elevernas syn på Skolverkets beskrivningar av ämnens olika syften och mål. Vilka är inställningarna som eleverna har till innehållet som återges? Eftersom läsning av skönlitteratur inom skolämnet har blivit en omdiskuterad fråga, kan man också lyfta dess betydelse för de här eleverna. Hur ser eleverna på skönlitteraturens roll i skolämnet Svenska som andraspråk 1? På vilket sätt beskriver eleverna sina upplevelser av litteraturläsningen? Vilken förståelse visar eleverna för kunskapskraven som Skolverket skriver om i sina dokument? Sätter eleverna upp egna mål med undervisningen? Hur ser de målen ut?

Min ambition är att genom denna studie skapa insikt om och erbjuda verktyg som kan underlätta tolkningen av samtliga ämnesplaner för gruppen elever som läser svenska som andraspråk. Genom att ställa likartade frågor, av den typ som finns i den här undersökningen, kan en metod utarbetas som kan bistå elever med svenska som andraspråk att själva reflektera över sin inläring. Förhoppningsvis ger resultaten indikationer om hur elever kan stöttas i sina olika skolämnen, så att de kan utveckla sitt lärande medvetet och på så sätt bli mer aktiva i skolans värld. För att besvara ovanstående frågeställningar genomför jag intervjuer med fem flerspråkiga elever (se avsnitt 4.1, 4.2 och 4.3).

2. Bakgrund och tidigare studier

I det här kapitlet presenteras inledningsvis Skolverkets beskrivning av ämnet svenska som andraspråk på gymnasiet (2.1). Därpå behandlas gällande styrdokument (2.2). Därefter följer en redogörelse för Economou analys (Economou 2013) och jämförelser mellan de två ämnesplanerna i Svenska och

Svenska som andraspråk (2.3). Avslutningsvis följer ett avsnitt med exempel på hur undervisning kan bedrivas (2.4).

2.1. Svenska som andraspråk

Ämnet Svenska som andraspråk på gymnasiet består av sammanlagt tre gemensamma kurser som finns på alla program. Kurserna är Svenska som andraspråk 1, Svenska som andraspråk 2 och Svenska som andraspråk 3. I ämnesplanen för kurserna står det bland annat att ämnet ska ge ”elever med annat modersmål än svenska möjlighet att utveckla sin kommunikativa språkförmåga” och att syftet med undervisningen är ”att eleverna utvecklar färdigheter i och kunskaper om det svenska språket”. Eleverna ska också få möjlighet ”att reflektera över sin flerspråkighet och sina förutsättningar att erövra och utveckla ett funktionellt och rikt andraspråk i det svenska samhället” (Skolverket 2011a:182). Ämnets syfte, som är gemensamt för de tre kurserna, sammanfattas i ämnesplanen under åtta punkter (Skolverket 2011a:182-183). Den första kursen, Svenska som andraspråk 1, ”bygger på de kunskaper grundskolan ger eller motsvarande” (Skolverket 2011a:183). Det centrala innehållet som undervisningen i kursen ska behandla finns beskrivet på sidorna 183-184 i Läroplanen för gymnasiet, Gy11.

2.2. Styrdokument

Under den här rubriken presenteras först ett kort utdrag ur Gy11 om lärarens roll (2.2.1). Därefter följer ett avsnitt om förändringarna i kunskapskraven (2.2.2) och avslutningsvis ett avsnitt om lärande och bedömning (2.2.3).

2.2.1 Läroplan för gymnasieskolan

I Läroplanen för gymnasieskolan står det bland annat att:

Läraren ska

- utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sitt lärande,

- svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen,
- uppmuntra elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det,
- låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer, och
- tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

(Skolverket 2011a:13)

Utifrån det här innehållet kan lärarna ställa frågor till eleverna. Lärarna måste utgå från att eleverna alltid vet något. Lärarna måste utnyttja elevernas kunskaper och tidigare erfarenheter eller de kunskaper och erfarenheter eleverna håller på att skaffa sig under sin utbildning. Det är då eleverna får tillfälle att sätta ord på sina tankar. Genom att lärarna ställer öppna frågor lär eleverna sig att formulera sina behov och lärarna kan stötta eleverna i deras språk- och kommunikationsutveckling.

Till detta kan tilläggas att man i Skolverkets kommentarmaterial till Ämnesplanen i Svenska som andraspråk 1 betonar vikten av att eleverna i undervisningen i Svenska som andraspråk måste få möjligheter att öva upp ett användbart språk utifrån olika texttyper för att de ska kunna klara sina studier även i andra ämnen.

2.2.2 Kunskapskraven

Från år 2011 har det skett en förändring i kunskapskravens formuleringar i läroplanerna (Lundahl 2014:89-98). Lärarna måste nu kunna skilja bland de olika adverb, till exempel *översiktligt*, *utförligt* eller *utförligt och nyanserat* (Skolverket 2011a:184-186) som används i kunskapskraven för att uppfatta de olikheter eleverna använder då de redogör för sina kunskaper. ”Utmaningen i all bedömning är att få syn på det osynliga. Vi behöver göra tolkningar av vad eleverna kan” (Lundahl 2014:97). Enligt Lundahl behöver lärare också stöd för att kunna värdera elevernas kunskaper och han rekommenderar följande lista:

- Har eleverna fått möjlighet att visa omfattningen av sitt kunnande i förhållande till lärandemål och kunskapskrav?

- Har eleverna fått visa sina kunskaper på skilda nivåer och i vilken utsträckning?
- Har eleverna fått göra det på sätt som passar dem? (Lundahl 2014:98)

Anledningen till att man som lärare rekommenderas använda sig av dessa frågor som stöd är att innehållet i kurs- och ämnesplaner har konstruerats långt ifrån vad som kan anses vara den existerande verksamheten. Trots att det ingick verksamma lärare i de olika referensgrupperna som bildades i arbetet med att få fram kurs- och ämnesplaner, är dessa lärare inte representativa för alla lärare i hela landet. Av den anledningen är utformningen av de olika ämnens kurs- och ämnesplaner ”med nödvändighet abstrakta” förklarar Lundahl (2014:98).

2.2.3 Lärande och bedömning

Elevernas lärande effektiviseras av att lärarna synliggör skolans mål och syften. Eleverna måste ha en klar bild över vart de är på väg för att kunna ta ansvar för sin inläring. Eleverna måste också ha en klar uppfattning om lärandets olika kvaliteter. För att kunna synliggöra detta måste lärarna, innan de presenterar styrdokumentet, ha gjort en djupgående tolkning av läroplanerna, kurs- och ämnesplanerna och de olika kunskapskraven. Därför behöver lärarna ställa frågor till styrdokumentet (Lundahl 2014:90). För att kunna förklara mål och kunskapskrav för eleverna måste lärarna kunna konkretisera dem. Som lärare rekommenderas man att genomföra detta arbete tillsammans med andra lärare. Denna typ av analysarbete av kurs- och ämnesplanerna är en del av hur man kan tydliggöra hur undervisningen rent praktiskt kan utformas (Lundahl 2014:91).

2.3 Tidigare analyser och jämförelser

I dessa avsnitt beskrivs kortfattat den del av Economous avhandling (2013), där hennes tolkning av skillnaderna mellan de två svenskämnena Svenska och Svenska som andraspråk i Gy11 (2.3.1) tas upp. Därpå återges delar av Wiklund och Landmarks åsikter om skönlitteratur och språkliga variationer i undervisningen

(2.3.2). Därefter skildras delar av Economous åsikter om hur skönlitteraturen kan ses som en utmaning (2.3.3) Slutligen presenteras Economous kritik mot ämnet Svenska som andraspråk i den nya ämnesplanen i Gy11 och behovet av förändring (2.3.4).

2.3.1 Två likvärdiga ämnen?

Economou (2013:47ff.) beskriver att ämnet Svenska som andraspråk (SVA) i Gy11 har fått en större inriktning på inläring av det svenska språket och på språkliga analyser än tidigare. Det gör att ämnet nu skiljer sig mer från ämnet Svenska (SVE). Innehållet i ämnesplanen för SVA har också förändrats i jämförelse med hur ämnet såg ut i den tidigare kursplanen för gymnasiet. Som exempel på denna obalans som för närvarande råder mellan de två svenskämnen skriver Economou att syftesbeskrivningen för SVA nu är avsevärt kortare utformad än vad den är för ämnet SVE. Om man i syftesbeskrivningen för SVE har använt 285 ord så har man bara använt 150 ord i syftesbeskrivningen för SVA. I detta sammanhang tas också ordvalet upp i ovanstående beskrivningar. Till exempel nämns att orden "förmåga att" används vid tre tillfällen i ämnesplanen för SVE medan samma ord återkommer sex gånger i ämnesplanen för SVA. När det gäller orden "kunskap om" används de sex gånger i ämnesplanen för SVE men enbart två gånger i ämnesplanen för SVA. Efter denna jämförelse tolkar Economou att ämnesplanen för SVA av den anledningen bara innehåller några enstaka utmaningar och mål i jämförelse med ämnesplanen för SVE. Dessa få utmaningar för eleverna inom SVA skapar enligt Economou en bristande jämvikt mellan de två svenskämnen. Economou nämner också som exempel studier som gjorts av tidigare läroplaner och hur man redan för omkring fyrtio år sedan erbjöd ett annat svenskämne för elever som studerade på praktiska program. Det svenskämnet var inte lika utmanande som på de dåvarande teoretiska gymnasieprogrammen. På de teoretiska programmen karakteriserades svenskämnet mer av litteraturläsning, litteraturhistoria, samtal, analyser och skrivande av uppsatser. På de praktiska programmen var svenskämnet mindre ambitiöst och med andra idéer om elevernas kunskapsbehov. Economou anser därför att SVA-ämnet som finns inom Gy11 påminner om det svenskämnet som tidigare fanns på de praktiska programmen (Economou 2013:49-50).

2.3.2 Skönlitteratur och språkliga variationer i undervisningen

Wiklund och Landmark (2012) analyserar också innehållet i kurs- och ämnesplanerna i ämnena Svenska och Svenska som andraspråk på såväl grundskolan som på gymnasiet. Men de tar i sin beskrivning bara upp likheterna som finns i formuleringarna för de båda ämnena. Wiklund och Landmark konstaterar att det i de här dokumenten står formulerat att skolans uppdrag är att lärarna undervisar om skilda slag av litteratur från olika tidsepoker och kulturer (Wiklund & Landmark 2012:143-144).

Wiklund och Landmark (2012) anser att man inom skolans litteraturundervisning bör läsa mer än vad man kanske gör idag. Samtidigt som man gör det ska lärare stötta eleverna i deras läsning av mer avancerade texter. Lärarna ska hjälpa eleverna att bli mer uppmärksamma på fina skillnader i texterna, flertydigheter och komplicerade förhållanden mellan text och miljö. De betonar också vikten av att läsa litterära klassiker, eftersom de ofta innehåller "[...] ett slags gemensam referensram över generations- och kulturgränser" (Wiklund & Landmark 2012:145).

Wiklund och Landmark konstaterar att "hela den svenska skolan är en del av ett mångkulturellt samhälle" (Wiklund & Landmark 2012:150). Därför bör man inom skolan kunna ställa frågor till såväl de gamla som de nya litterära verken. Man kan sätta de litterära texterna i nyare sammanhang och på så sätt få en fördjupad insikt i hur litteraturen tenderar att vara gränsöverskridande och mångtydig. Genom att läsa skönlitteratur kan eleverna få en annan bild av olika händelser än om de läser faktatexter. Eleverna får en annan möjlighet att leva sig in i det som beskrivs. Wiklund och Landmark föreslår därför att en litteraturkurs införs i skolan. Det skulle vara en kurs för såväl elever som läser Svenska som Svenska som andraspråk, där skönlitteraturen blir en mötesplats för diskussioner och samtal om hur man kan tolka frågor som gäller alla människor (Wiklund & Landmark 2012:150-151).

2.3.3 Skönlitteratur är en utmaning

Economou (2013) tycker att läsning av skönlitteratur kan ses som exempel på en utmaning. I ämnesplanen för SVE behandlar tre av utvecklingsmålen skönlitteratur medan det i ämnesplanen för SVA bara finns ett utvecklingsmål. Hon poängterar dock att det i Skolverkets kommentarmaterial till ämnesplanen för SVA förklaras att man i ämnet ska läsa skönlitteratur men att man vid läsningen då har större

inriktning på språkinläring och att man gör olika analyser av språket. Avsikten med litteraturläsningen i SVA är att detta moment kan bli ett redskap för eleverna att diskutera den bild av Sverige som återges i litteraturen. Samtidigt som denna bild diskuteras kan diskussionen leda till att eleverna assimileras lättare till det svenska samhället. I Economou studie poängteras att mycket forskning har visat att en lyckad andraspråksutveckling äger rum i situationer som upplevs verkliga och kommunikativa och där det språkliga inflödet är varierat. Enligt författaren försvaras därför läsning av skönlitteratur även inom SVA.

Economou studie ger i detta sammanhang även exempel på att om eleverna som läser SVA får möjligheter till att prata om händelser och människors handlande i en fiktiv form så kan det leda till att en ökad förståelse och vidsynthet skapas hos dem. Economou ifrågasätter därför Skolverkets nedtoning av skönlitteraturen inom SVA på gymnasiet och anser att det är kontroversiellt att ämnet ska fokusera på att hantera andra skolämnen i språkinläringen istället för att ägna mer tid åt litteraturläsning (Economou 2013:50-52). Oberoende av den kurs som eleverna läser inom ämnet svenska finns det angivet i det centrala innehållet att eleverna även ska tillgodogöra sig de olika språkliga variationer och dialekter som finns inom svenskan (Economou 2013:53). Det finns dock ett utvecklingsmål i SVA som skiljer sig från SVE. Det är att eleverna inom SVA ska kunna jämföra svenskan med sitt modersmål. I det sammanhanget lyfter Economou frågan om det är rimligt att läraren som undervisar i SVA har kunskap om alla de språk som kan förekomma i en sådan undervisningsgrupp, för att kunna göra en rättvis bedömning (Economou 2013:53-54).

2.3.4 Behov av förändringar inom SVA

Economou riktar kritik mot hur SVA beskrivs i den nya ämnesplanen för gymnasiet då hon anser att ämnet har ett innehåll som inte utmanar eleverna tillräckligt (Economou 2013:49-50). Economou framför även i sin analys att det finns en risk för att SVA betraktas som ett sorts stödämne, underställt SVE. Därför ifrågasätter hon behovet av SVA och hon förespråkar ett nytt och kreativt ämne i svenska, där språk och litteratur ska stå i fokus. Detta ämne skulle omfatta alla elever som har nått en bestämd nivå i svenska språket (Economou 2013:57).

I motsats till Economous kritiska studie redogör Lindberg och Hyltenstam (2012) för olika förslag till förändringar inom skolämnet Svenska som andraspråk. I artikeln lägger dessa två forskare bland annat fram förslag på en omorganisation av ämnet med andra kursplaner som fastställer och tydligt definierar olika nivåer i andraspråket i relation till eleverna. De förklarar vidare: ”Dessa nivåer måste vara fastställda utifrån kriterier och progressioner, bland annat med tydlig koppling och relevans till skolrelaterade språkfärdigheter på olika stadier” (Hyltenstam & Lindberg 2012:42). De lägger också fram förslag på hur viktigt det är att utveckla en systematisk kultur- och språkmedvetenhet i skolans alla undervisningsämnen. De hävdar även att man skulle behöva utveckla diagnosinstrument för att kunna identifiera flerspråkiga elevers olika språkbehov. Lindberg och Hyltenstam tillägger dessutom att alla elever måste bli erbjudna språkstöd för att nå skolframgång (Hyltenstam & Lindberg 2012:42ff.).

2.4. Undervisning

I detta avsnitt presenteras först vikten av olika typer av respons inom undervisningen (2.4.1). Därefter följer ett avsnitt om dialogens betydelse i klassrummet (2.4.2). Därpå kommenteras hur språkutveckling och utmaningar kan leda fram till en kunskapsutveckling (2.4.3) och hur elevernas språkutveckling också kan användas i ämnesundervisningen (2.4.4). Sedan beskrivs en kortfattad del av Skolverkets översikt av flerspråkighet (2.4.5). Efter det följer ett avsnitt som tar upp det värdefulla i att låta eleverna få möjlighet till att reflektera över undervisningen (2.4.6). Slutligen behandlas vikten av att läraren lyckas skapa intresse i klassrummen (2.4.7). Avslutningsvis lyfts det betydelsefulla i att inkludera eleverna i klassrumsarbetet (2.4.8).

2.4.1 Vikten av respons

Lärarna har behov av regelbunden återkoppling från eleverna för att veta om undervisningen fungerar eller inte. Det finns flera alternativ för hur denna återkoppling kan gå till men ett exempel kan vara *exit tickets* i slutet av lektioner. Eleverna skriver under någon minut ner på en lapp vad de tycker att de har fått ut av

lektionen. Innan eleverna går ut ur rummet lämnar de sedan sina lappar till läraren. Om de flesta eleverna har svarat på ett sådant sätt att läraren märker att de följer undervisningen är det bara att fortsätta. Men om en lärare upptäcker att det finns flera elever som inte förstår lektionerna bör läraren stanna upp vid nästkommande lektionstillfälle, diskutera med eleverna och klargöra eventuella missförstånd (Lundahl 2014:102-103).

Lärarnas återkoppling till eleverna är också positivt för elevernas lärande men då behöver den riktas mot uppgiften och ge information om hur uppgiften skulle kunna utföras om den ska ha en god verkan på lärandet (Lundahl 2014:55-56). Återkopplingen behöver

[...] fokusera på uppgiften och inrymma information om:

- hur uppgiften utförts
- vad målet är
- hur uppgiften kan göras bättre. (Lundahl 2014:56)

Andra återkopplingar i form av beröm, bestraffningar och belöningar är de minst effektiva för de ger inte någon information om den kunskap som eleverna ska tillägna sig utan det bästa är att ge eleverna information om hur mål ska nås (Lundahl 2014:56).

2.4.2 Vikten av en klassrumsdialog

Skolan är en institution där kunskap om samhället förmedlas från en generation till en annan och där lärarna, genom sin ställning och sin vetskap är auktoritetspersoner. Denna situation skulle kunna medföra att elevernas dialog med lärarna blir fingerad. Men för att det inte ska inträffa är det viktigt att eleverna har flera tillfällen att uttrycka sina tankar muntligt. "[...] lärandet behöver en dialogisk och inte en monologisk omgivning (Dysthe 1996:70). På samma sida hänvisar också Dysthe till Bakhtin som "pekar på vikten av att en verklig dialog äger rum om det som lärs in ska bli elevernas egendom" (Bakhtin 1981 i Dysthe 1996:70).

Lundahl talar också om vikten av muntlig aktivitet i klassrummen:

Lärarnas skyldighet är också att aktivera eleverna så att de vågar uttrycka sig. Lärare kan inte bedöma elever som inte är aktiva eller som inte tillåts att bli aktiva, elever som inte talar. (Lundahl 2013: muntl.)

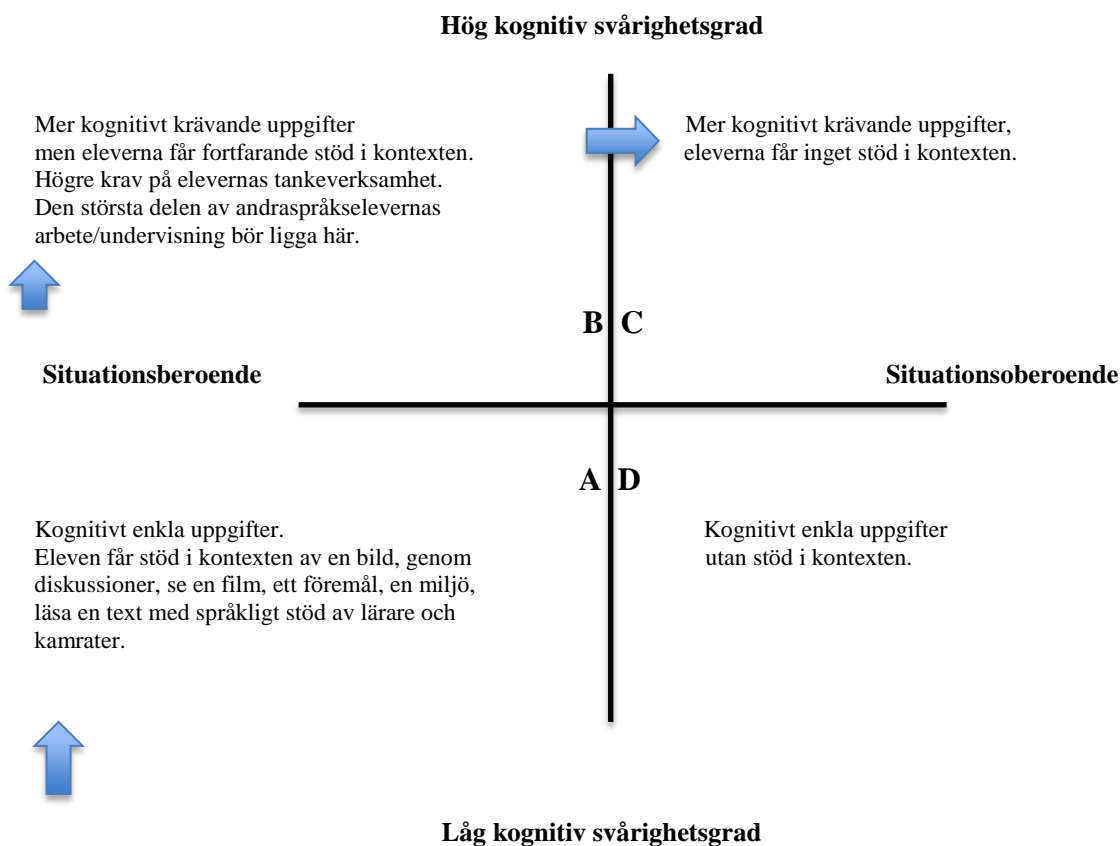
Om alla elever aktiveras att uttrycka sig muntligt i klassrummen uppstår en dialog mellan lärare och elever och på så sätt synliggörs elevernas tankar för läraren.

2.4.3 Språkutveckling och utmaningar leder till kunskapsutveckling

Språket vi använder påverkas helt av den situation man befinner sig i. De ord man väljer avgör också i vilken kultur man vistas. Språket påverkas av den sociala miljön. Man använder därför inte samma språk om man ska skriva en novell som när man ska skriva en vetenskaplig rapport. När de olika genrerna skiljer sig åt är också språket ett annat. En speciell text påverkas helt av det språk som används i det givna sammanhanget. Textens struktur påverkas likaså. Alla inlärare behöver alltså bli medvetna om de olika verktyg som de behöver för sin inläring för att uppnå en viss kunskap (Axelsson 2009:6ff.). För att skolspråket ska bli tillgängligt för andraspråks elever krävs en effektiv undervisning. Därför är det nödvändigt att dessa elever stötts i alla sina ämnen och att språket sätts i fokus (Gibbons 2010:23ff.). Axelsson och Magnusson (2012) skriver: "Dessutom tycks andraspråksutveckling i sig gynnas av att innehållet i undervisningen är intellektuellt utmanande och ämnesrelaterat" (Thomas & Collier 1997, 2002 i Axelsson & Magnusson 2012:309). Modellen för ett framgångsrikt lärande är även flexibel och hänsyn tas till andraspråks elevernas ålder och bakgrund i förstaspråket. Modellen anpassas också till dessa elevers behov och andraspråksnivå (Axelsson & Magnusson 2012:309).

Kunskap cementeras genom att den behandlas på olika sätt. Det kan vara olika sätt att interagera muntligt eller varierande sätt att skriva. Det kan också handla om att uttrycka sig på andra sätt, att göra omformuleringar från talat språk till skriftligt språk. Genom att göra språkliga bearbetningar socialiseras eleverna in i ämnet. Lärandet ökar på så sätt delaktigheten i olika sätt att tänka och att använda språket inom en speciell kontext (Axelsson & Magnusson 2012:312).

Texten på föregående sida kan illustreras genom Cummins fyrfältsmodell, figur 1 nedan, där relationen mellan språk och innehåll tas upp:

Figur 1. Cummins matris för andraspråkselevernars språk- och kunskapsutveckling (Löthagen et al. 2008:66).

Cummins fyrfältsmodell består av två axlar med fyra fält. Enligt den modellen följer eleverna en s-form som startar i det nedre vänstra fältet. Sedan följer eleverna den vänstra sidan av den vertikala axeln tills de kan gå över till det övre högra fältet, där uppgifterna är betydligt mer språkligt kognitivt krävande.

För att en elev skall uppnå en grundläggande kognitiv förmåga måste uppgifterna och språket i början vara lätta. Det är då eleverna befinner sig i det nedre vänstra hörnet (A) och de använder ett kontextbundet språk. Man använder ett lätt vardagligt språk till exempel genom att använda en samtalsrelaterad kod med grupparbeten. Här är samtalet alltså det viktiga. I vardagsituationer brukar elever använda sig av

det här fältet hela tiden. Eleverna behöver därefter gå upp längs den vänstra delen av den vertikala axeln, eftersom de behöver öka svårighetsgraden på innehållet. Men de behöver fortfarande kunna använda ett samtalsrelaterat språk som är kontextbundet. När eleverna sedan har nått det vänstra övre fältet (B) är arbetssättet fortfarande interaktivt med samtal i grupp men innehållet är svårare.

Därefter slussas eleverna över till det högra övre fältet (C). Där krävs det att eleverna använder ett mer kontextreducerat språk. ”I det här fältet är uppgifterna kognitivt krävande men eleverna får inget stöd i kontexten” (Löthagen et al. 2008:66).

Varje gång man i skolan börjar med ett nytt tema borde man därför följa den här s-formen (se pilarna i figuren ovan) för att eleverna skall få en chans att utveckla sitt andraspråk. Lärare bör också hela tiden stötta eleverna och tillåta dem att gå tillbaka om de till exempel skulle ha gått för fort fram. Om eleverna med hjälp av detta arbetssätt dessutom får egna insikter i hur inlärningen går till så gynnas deras egen kunskapsutveckling och eleverna utmanas i sitt lärande.

Det finns också ett fjärde fält (D). Det här fältet bör dock undvikas, eftersom uppgifterna där inte är så kognitivt krävande och de främjar därför inte kunskaps- och språkutvecklingen. Det kan till exempel gälla så kallade ”fylleriuppgifter”. När eleverna genomför sådana uppgifter behöver de därför inte använda sin tankeförmåga för att förstå uppgifterna de gör. Av den anledningen bör så få aktiviteter som möjligt ligga i det här fältet (Cummins i Löthagen et al. 2008:66).

2.4.4 Språkutveckling i ämnesundervisningen

Det går oftast ganska fort för andraspråkselever att lära sig ett nytt vardagsspråk men det tar betydligt längre tid att tillägna sig skolspråket (Thomas & Collier 1997:33). Därför krävs insatser som ämnesintegrerad undervisning där de här eleverna får utveckla ett skol- och ämnesrelaterat språk. ”Undersökningar har visat att 95 % av orden i en text måste vara bekanta för att man skall uppnå en rimlig läshastighet och förståelse” (Nation & Coady 1988 i Holmegaard & Wikström 2004:549). Det krävs också ett stort ordförråd om tänkandet ska påverkas av det man läser och man måste också minnas det man läser för att kunna använda orden (Viberg 1993 i Holmegaard & Wikström 2004:547).

I tidigare studier har man också kommit fram till att om elever ska klara gymnasiets läroböcker så bör de ha ett ordförråd på mellan 30 000 och 40 000 ord (Holmegaard & Wikström 2004:533-534). Andra studier visar också att andraspråkseleverna på gymnasienivå framförallt bör skaffa sig ett stort receptivt ordförråd. Det kan eleverna lära sig genom att läsa och lyssna i sina olika ämnen (Wallerstedt 1997 i Holmegaard & Wikström 2004:554). Det är också viktigt för de här eleverna att de i sina olika ämnen får chans att utveckla de ämnesbegrepp och det specifika språk som används där. Det görs bäst om eleverna på lektionerna arbetar i mindre grupper istället för i stora grupper eller att eleverna arbetar individuellt. I mindre grupper finns större utrymme för att eleverna får prata och argumentera med varandra. Eleverna bör därför få fler tillfällen att arbeta tillsammans. Språket utvecklas också när andraspråkseleverna får integrera läsning och skrivning. Genom skrivandet startas tankeprocesser och minnet aktiveras. En idé kan därför vara att låta eleverna regelbundet skriva korta texter i varje skolämne. Det kan vara ett sätt för eleverna att utveckla sina språkfärdigheter, eftersom det är svårare att komma ihåg fakta på ett andraspråk än på ett språk som är ens modersmål (Holmegaard & Wikström 2004:539-ff.).

2.4.5 Vikten av utmaningar

Skolverket tar också upp hur viktiga lärarens förhållningssätt, attityder och val av arbetssätt är och att dessa kan ha ett utslagsgivande inflytande på flerspråkiga elevers lärandeprocess (Skolverket 2012b:7ff). Man framhäver även vikten av att utmana andraspråkselever i aktivt utmanande uppgifter, både individuellt och i grupp. Det hänvisas likaså till beskrivningarna av det långsiktiga målet, det definierade centrala innehållet och kunskapskraven i alla kurs- och ämnesplaner. I sammandraget beskrivs hur man i kunskapskraven kan se elevernas kunnande på de olika betygsstegen men att det fortfarande är lärarens uppgift att planera undervisningen. Avslutningsvis poängteras vikten av en ämnesundervisning som är didaktiskt målinriktad för dessa elevers kunskapsinhämtning och språkutveckling (Skolverket 2012b:33).

2.4.6 Vikten av reflektion

En form av demokratiskt arbetssätt i klassrummet är att låta eleverna stanna upp och reflektera över sin inläring:

Lärare måste stanna upp undervisningen ibland och reflektera tillsammans med eleverna över vad man håller på att arbeta med. På så sätt gör lärarna sitt arbete mer synligt. Eleverna måste få möjlighet att stanna upp och tänka på inlärningsprocessen. De behöver reflektera över sina studier. Det är det enda sättet att arbeta demokratiskt i klassrummet. (Lundahl 2013)

Samtidigt som lärare låter eleverna reflektera synliggörs klassrumsarbetet. Eleverna får sätta egna ord på sina tankar om arbetet och vad de till exempel har läst. Genom att göra så tränas eleverna samtidigt i att omformulera sig och att bearbeta språket. På så vis kan eleverna socialiseras in i nya ämnen och deras lärande ökar.

Även Körling (2012) skriver om hur viktigt det är att lärarna ger eleverna tid för att tänka. En strategi kan vara, att lärarna ställer frågor till eleverna, så att de ska få chans att sätta ord och tankar på vad de verkligen kan och vad de behöver för att förstå mer. Man måste utgå från att eleverna alltid kan något. ”Det viktigaste är att eleven formulerar sig och att läraren visar respekt för att eleven kan och behöver lärarens stöd. Hur detta stöd ser ut måste eleven få hjälp med att formulera och erbjudas möjlighet att ansvara för” (Körling 2012:89). Läraren är således det hjälpmedel eleverna behöver för sin inläring.

2.4.7 Vikten av ett aktivt intresse

Imsen skriver bland annat att ”Grunden för all motivation är känslor” (2006:460). Känsloreaktioner föregås alltid av hur man blir varse något eller hur man tolkar situationer. Dessa känslor som uppstår tycks därför ha med *hur* vi inhämtar kunskap. Hon beskriver vidare hur det hos människorna finns ett samspel mellan känslor, tankar, behov och olika motiv (Imsen 2006:460-462). Därför är en av lärarnas

viktigaste uppgifter att skapa intresse i klassrummen men lärarnas arbete ska också bestå av engagemang och omsorg. Mänsklig omsorg och ett känslomässigt engagemang i eleverna och för ämnet kommer alltid att ha en avgörande betydelse för om eleverna vill och kan lära sig (Kornhall 2014:186-188).

Ovanstående är också speciellt angeläget för andraspråkselever. För att den här gruppen elever ska kunna våga satsa på sin jagkänsla och lägga sig till med ett nytt språk och en ny kultur måste de få uppleva ett bekräftande och ett positivt samspel med personer från den kulturen. ”Ingen är viktigare än läraren i den här processen” (Cummins 2001:13). Det är enligt Cummins läraren som visar vägen så eleverna får möjlighet till att uttrycka sig personligt på det nya språket. Läraren kan också hjälpa eleverna i sitt identitetsskapande. Genom ett aktivt engagemang kan läraren motivera andraspråkseleverna att intressera sig för sina studier, vilket är oerhört viktigt för de här eleverna. De måste få känna ett välkomnande in i inlärningsgemenskapen och hela tiden stöttas i sin ansträngning att komma i kapp med sina studier. Läraren måste därför skapa ett undervisningssammanhang, där andraspråkseleverna blir aktiva deltagare i sin egen inläring. Samtidigt som läraren skapar detta sammanhang måste läraren också vara på det klara med att hen själv måste lära sig av sina elever, om deras bakgrund, kultur och kunskaper (Cummins 2001:13-14).

2.4.8 Vikten av att skapa tillsammans med eleverna

Lärarnas uppgift är att lära eleverna men de ska också utgå från att eleverna, när de blir äldre, vill ta ett större och större ansvar för sina studier. Det är i klassrumsarbetet och tillsammans med eleverna som läroplanen börjar gälla. De olika kurs- och ämnesplanerna innefattar på samma sätt de pedagogiska frågorna *vad*, *varför* och *hur* (Skolverket 2012a). När lärarna läser dessa styrdokument och ställer sig frågan *vad* som ska läras in, besvaras den frågan i samma dokument genom en beskrivning, som handlar om undervisningens innehåll. När frågan med *varför* ställs förklaras även detta men här är det också av stor vikt att läraren förklarar och förtydligar varför eleverna behöver ämnet. Därefter är det lärarens uppgift att skapa undervisning runt ett moment. Då är det lärarens uppgift att framkalla så många *hur* som möjligt. Detta, hur arbetet ska utformas, ska dock

skapas i ett samspel med eleverna. Det är ett demokratiarbete som man kan läsa om i läroplanernas första sidor. Där står det att eleverna ska inkluderas i det dagliga arbetet (Körling 2012:97).

3. Urval och metod

I följande avsnitt beskrivs valet av skola och urvalet av informanter (3.1). Därefter följer en beskrivning av metoden (3.2).

3.1. Urval av skola och informanter

I detta avsnitt presenteras först skolan (3.1.1). Därefter presenteras urvalet av elever och den undervisande läraren (3.1.2).

3.1.1 Skolan

Urvalet av elever har skett på den skola som ligger i min närmaste omgivning. Jag har alltså gjort ett så kallat "bekvämlighetsurval" (Kihlström 2014:47). Den här skolan är en svensk utlandsskola. Det finns nitton svenska utlandsskolor runt om i världen. I Europa finns det totalt 16 skolor. För närvarande finns det åtta svenska utlandsskolor i södra Europa. Det ligger sju svenska utlandsskolor på olika håll i Spanien och en svensk utlandsskola i Portugal. Dessa utlandsskolor följer svenska styrdokument för att bedriva undervisning. De dokumenten är svensk skollag, gällande förordningar och läroplanerna för de olika skolformerna. Alla de här skolorna är godkända av den svenska staten och de inspekteras även av Skolinspektionen. Skolorna är privata och drivs oftast av föräldraföreningar med en styrelse, där Skolverket har en lokal representant. Undervisningen i skolorna är på svenska och den följer i så stor utsträckning som möjligt den undervisning som eleverna i Sverige får. Eleverna vid de här skolorna läser också landets språk. (SUF-Svensk utlandsundervisnings förening 2016, Skolverket 2016).

3.1.2. Elever och lärare

Jag berättade för fem flerspråkiga elever, som läser Svenska som andraspråk 1, om arbetet jag ville genomföra och jag frågade dem om de var intresserade av att delta i undersökningen. Efter att de blev tillfrågade fick de själva bestämma om de ville ställa upp på att bli intervjuade. Alla fem ställde upp. Efter ett inledande samtal med undervisande lärare om intervjuerna planerade vi tillsammans in de lektioner som skulle kunna användas för ändamålet. Även rektor informerades om avsikterna med arbetet och klartecken gavs för att intervjuerna kunde starta. (Bilaga 1).

De fem flerspråkiga eleverna som jag intervjuade är i åldrarna 16 till 17 år. De går första året på gymnasiet på den här svenska utlandsskolan och läser på två av de tre högskoleförberedande program som skolan erbjuder. Eleverna läser svenska som andraspråk eftersom de har vuxit upp i flerspråkiga familjer och haft ett annat undervisningsspråk innan de kom till den svenska utlandsskolan. Fyra av de fem eleverna har en svensktalande förälder och en förälder med ett annat modersmål. Den femte elevens föräldrar är inte svensktalande. Elevgruppen är heterogen med olika språkliga kompetenser representerade.

Jag har på grund av omständigheterna alltså gjort ett bekvämlighetsurval när det gäller skola och elever. I avsnitt 5.2 diskuterar jag metodologiska överväganden och den eventuella påverkan på studiens resultat denna typ av urval kan ha.

När jag presenterade den här uppgiften för eleverna blev alla positivt inställda till att medverka och de visade också en stor nyfikenhet på själva arbetet. Eleverna framförde även att deras förnamn skulle kunna skrivas ut i texten. Men av etiska skäl valdes det alternativet bort. Eleverna skrev därefter under ett samtyckesbrev (Bilaga 3) att de var införstådda med gällande forskningsetiska antaganden. Under arbetets gång valde jag också att kalla mina informanter för Elev 1, Elev 2 etcetera för att aidentifiera dem och heller inte avslöja om det var en flicka eller en pojke som svarade.

Gemensamt för eleverna under intervjuerna var att alla berättade att de hela tiden har för avsikt att bli bättre i svenska. De fem eleverna uttryckte att de anser att det är riktigt bra att kunna många språk. Eleverna sade att det kan ge dem fler möjligheter i livet. Fyra av de fem eleverna framhävde också att de har för avsikt att gå vidare till högre studier i Sverige.

Efter elevintervjuerna och transkriberingen av dessa genomförde jag också en intervju med undervisande lärare. Syftet med denna intervju var att bekräfta elevernas information om tillvägagångssättet vid presentationen och repetition av ämnesplanen under de olika momenten i ämnet. Resultaten från lärarintervjun med undervisande lärare ingår inte i mitt empiriska material utan fungerar som bakgrundskunskap, därför presenteras inte den intervjun i detta arbete.

3.2. Metod och bearbetning

I detta avsnitt presenteras först metoden för studien (3.2.1). Därpå presenteras tillvägagångssättet med intervjuerna (3.2.2) och slutligen redogörs för bearbetningen av materialet (3.2.3).

3.2.1 Kvalitativ studie

Jag har valt att göra en kvalitativ studie (Kihlström 2014:48), där jag samlar in material genom intervjuer med en grupp flerspråkiga gymnasieelever, som läser Svenska som andraspråk. Med tanke på att studien kan bli allt för omfattande om underlaget är större, väljer jag att enbart fokusera på den första kursen, Svenska som andraspråk 1 och att begränsa antalet informanter till fem. Genom att genomföra dessa intervjuer vill jag få en inblick i vilken syn de här eleverna har på ämnet Svenska som andraspråk 1. Avsikten med studien är också att ta reda på hur eleverna tolkar innehållet i ämnesplanen och vad eleverna tycker att deras lärare gör i undervisningen för att stötta deras framgång i ämnet. I Bilaga 2 finns den intervjuguide som har legat till grund för intervjuerna med dessa elever. Under samtalen har det också dykt upp naturliga följdfrågor.

3.2.2 Intervjuer

Jag förberedde samtalen med eleverna genom att till en början skriva ner tolv frågor, baserade på didaktikens grundfrågor som till exempel *hur*, *när*, *vad*, *varför* och *vem* (Selander 2012:204-212). Alla intervjuer ägde rum i en lugn och avgränsad miljö på den skola där vi befann oss. Samtalen och intervjuerna genomfördes med en elev åt gången, vid två tillfällen, under loppet av en vecka i februari. Alla intervjuer

spelades in med en mobiltelefon som har en inspelningsfunktion av mycket hög kvalitet. Under intervjuerna har också stödanteckningar förts som ett komplement till inspelningarna. Det första intervjutillfället tog ungefär 20 till 25 minuter med varje elev. Eftersom jag kom på ytterligare frågor, under tiden jag transkriberade de första intervjuerna, träffade jag eleverna därutöver en gång till. Vid det andra tillfället vi möttes hade jag bara tre frågor att ställa till var och en och alla elever besvarade frågorna på mellan tre och fem minuter. I intervjuguiden (Bilaga 2) finns alla 15 frågor presenterade.

3.2.3 Bearbetning av materialet

Under intervjuerna spelades allt som sades in med en inspelningsfunktion på en mobiltelefon. Därefter transkriberade jag intervjuerna ortografiskt. Under transkriberingsprocessen korrigerade jag inte språkliga fel som gjordes av informanterna. I de citat som presenteras i resultatkapitlet är emellertid språkfel korrigerade för att undvika identifiering av informant, för att man inte ska kunna känna igen vem som har sagt vad. Under transkriberingen hade jag stödanteckningarna från intervjuerna framför mig för att minska risken att missa något av vad informanterna berättade om. Därpå genomfördes analysen av texterna i olika steg. Det första steget var att läsa intervjuerna och identifiera varje elevsvar till respektive fråga. Det andra steget var att jag under läsningen också skrev ner och antecknade de svar eleverna hade uppgett. Det tredje steget var att kortfattat sammanställa elevsvaren i en tabell. Genom att göra en kortfattad sammanställning av svaren i tabellform kunde jag få en snabbare uppfattning av vad och hur eleverna hade svarat vilket senare underlättade bearbetningen av resultaten.

4. Resultat

I det här kapitlet redovisas de resultat som har tydliggjorts vid bearbetningen av de fem flerspråkiga elevernas svar på frågorna under intervjuerna. De fem elevernas svar har analyserats och därefter har svaren delats in under rubriker som

sammanstämmer med de tre forskningsfrågorna. Redovisningen inleds med dessa elevers syn på skolämnet (4.1). Därefter följer en sammanfattning av elevernas tolkning av ämnesplanen i Svenska som andraspråk 1 i Läroplanen för gymnasieskolan, Gy11 (Skolverket 2011a) (4.2). Slutligen redogörs för vad eleverna tycker att deras lärare gör i undervisningen för att stötta deras framgång i ämnet (4.3).

4.1. Elevernas syn på skolämnet

I detta avsnitt presenteras vad de här flerspråkiga eleverna berättar vad de tycker om skolämnet (4.1.1). Därpå redogörs för vad eleverna tycker vara utmaningar inom ämnet (4.1.2). Därefter skildras elevernas tankar om vad de anser kan vara värdefulla stöd för dem för att tillgodogöra sig undervisningen bättre (4.1.3). Slutligen presenteras elevernas tankar om deras språk och kunskapsutveckling i ämnet (4.1.4).

4.1.1 "Ett viktigt ämne"

Alla fem elever i den här gruppen är mycket eniga då de berättar att skolämnet Svenska som andraspråk 1 känns viktigt för dem. Elevernas gemensamma mål är att göra språkliga framsteg och på så sätt känna att de utvecklas språkligt. "Jag vill kunna förbättra mig för jag har inte samma förmåga som mina andra kompanjoner, som har svenska som modersmål" (Elev 1). Eleverna uttrycker samstämmigt att de uppfattar att det är just i detta ämne, där de har flest möjligheter att utveckla sitt ordförråd i svenska. Alla elever i gruppen tycker att de i det här ämnet får fler möjligheter att lära sig att skriva mer på svenska och att resultatet av det de skriver då blir bättre. De upptäcker att det är viktigt att det finns "en röd tråd" i skrivandet "[...] att komma på en röd tråd och sådana saker" (Elev 1). Den här gruppen elever anser också att de får en större förståelse för hur det svenska språket är uppbyggt genom det här ämnet, eftersom de arbetar språkmedvetet med så många av uppgifterna. Eleverna säger också att de får fler möjligheter att uttrycka sig muntligt på svenska i det här ämnet, eftersom de är färre elever i den här undervisningsgruppen än i andra grupper. I andra ämnen är klasstorleken större och

eleverna anser att det är svårare att göra sig hörda då. Eftersom de här fem eleverna dessutom får möjlighet att läsa olika sorters texter tycker de också att läsningen gör att de förstår mer av språket. Eleverna berättar i det här sammanhanget om den moderna skönlitterära boken gruppen har läst gemensamt *När hundarna kommer* av Jessica Schiefauer (2015). Eleverna lägger till att de efter den här läsningen också förstår mer av de språkliga variationerna som finns i svenskan. Genom att eleverna fäller de kommentarerna ger de uttryck för några exempel på vad kursen ska behandla, det som står beskrivet under Centralt innehåll i ämnesplanen. Eleverna anser att de genom läsningen i sin undervisning får det innehåll som styrdokumentet gör gällande. Med andra ord kan här sägas att ämnet i praktiken stämmer med ämnet i teorin. Den syn eleverna skildrar är att de arbetar på ett sätt som stämmer med innehållet i Skolverkets ämnesplan för kursen. Två av eleverna framhäver också att de tycker att de kommer att lära sig mer genom att de just får den här möjligheten att läsa ytterligare texter. Två andra elever anser dessutom att de kommer att lära sig mer genom att de får fler möjlighet att prata mer på svenska på de här lektionerna. En av eleverna uttrycker här att hen uppfattar att läraren är en viktig faktor i sammanhanget.

4.1.2 Utmaningar i skolämnet svenska som andraspråk

Alla de fem flerspråkiga eleverna är överens om att den största utmaningen är att skriva på svenska. De anser att det är den svåraste uppgiften. Ett annat utmanande moment inom skolämnet är läsningen, framför allt att klara av att läsa olika typer av texter och att bli en bättre läsare. En av eleverna i gruppen, den elev som har satt upp målet att också kunna tala svenska flytande, som ett modersmål, tillägger att det är den absolut största utmaningen.

De fem eleverna framför också att de tycker att olika utmaningar i skolan är viktiga för dem. Eleverna är eniga då de återger att de tycker att de behöver utmanas hela tiden, helst varje dag. En elev säger att den gärna vill se att utmaningen blir en vana. Eleverna säger samstämmigt att de känner att de själva blir bättre i ämnet vid utmaningar och det resulterar i att de blir mer tillfreds med sig själva. Enligt eleverna behöver de också utmanas för att inte glömma bort det de har lärt sig. En elev tillägger ”att om man får utmaningar då reflekterar man” (Elev 2). En annan i

gruppen tycker ”att genom utmaningar så lär man sig snabbare” (Elev 4). Olika typer av utmaningar är därför viktiga för eleverna för då får de visa att de är kapabla att klara av de krav som ställs på dem.

4.1.3 Värdefullt stöd i undervisningen

Alla elever i gruppen är också överens om att läroböckerna i ämnet och andra skriftliga texter är betydelsefulla för dem i undervisningen. Eleverna 1, 2 och 4 lyfter i det här sammanhanget även lärarens värdefulla roll. ”Det första är ju läraren” (Elev 4). De här tre eleverna ser läraren som en viktig person för att de ska kunna tillgodogöra sig de olika texterna bättre. Sedan framför de fem eleverna också att Internet, filmer, ordböcker, serier och musik har en stor betydelse för dem. En av eleverna tycker i det här sammanhanget att svenska musiktexter kan vara lärorika att både läsa och lyssna till (Elev 5). Samtliga anser också att det är värdefullt att få lyssna på svenska, speciellt då på olika typer av samtal. För att få tillgång till olika samtal tittar de på svenska filmer och serier på sin fritid.

4.1.4 Elevernas språk- och kunskapsutveckling i ämnet

Alla elever i gruppen tycker också att lärandet ska bedömas efter de olika sätt eleverna får för att yttra sig på. De fem eleverna framför även att de anser att det är lärarens uppgift att bedöma. Det gör läraren genom att ge eleverna olika prov och andra uppgifter. ”Genom att prata med eleven... gör något prov” (Elev 5). Det är enligt eleverna läraren som ser deras utveckling. ”Det är så klart läraren som bedömer men det är ju så klart jag själv som måste ta för mig och visa vad jag kan” (Elev 1). Här ser man också exempel på att eleven tycker att det är viktigt att få visa upp sina färdigheter. Eleven känner själv att det har skett en kunskapsutveckling. Två av de fem eleverna nämner i det här sammanhanget också sina kamrater. Dessa kan, enligt dessa två elever, också bedöma om man till exempel blir bättre. De här två eleverna tycker även att de lär sig, när de bedömer andra, de berättar att de bedömer sina kompisar nästan hela tiden. Eleverna säger att det är när de lyssnar på kompisarna och då de upptäcker att de säger fel, som de själva lär sig. Men de här två eleverna poängterar också att de inte brukar säga något om det till kompiserna för

att inte göra henne eller honom ledsen. Eleverna konstaterar bara för sig själva att de personligen skulle ha uttryckt sig på ett annat sätt och att de då är säkra på att det hade blivit rätt.

4.2. Elevernas tolkning av ämnesplanen och egna mål

I detta avsnitt redovisas elevernas olika tolkningar av ämnesplanen (4.2.1). Därefter presenteras vad eleverna tycker att de förstår av innehållet i ämnesplanen (4.2.2) och avslutningsvis vilka personliga mål eleverna har satt upp för att klara av skolämnet (4.2.3).

4.2.1 "Det finns ett syfte"

Den trettonde frågan i intervjuguiden (se bilaga 3) tar upp vad eleverna tycker att de har förstått av innehållet i ämnesplanen. Det är fyra av de fem eleverna som formulerar ett eller flera exempel på hur de har tytt innehållet. En av de fyra säger att det finns ett syfte med innehållet i ämnesplanen och att det innehållet ska leda till en språkutveckling. Eleven framför också att det finns olika typer av bedömning.

Jag har förstått att i ämnets syfte så ska man utveckla färdigheter och kunskaperna i det svenska språket... och att hur du ska bedömas typ... genom skriftligt språk, genom skönlitteraturer eller om man kollar på någon film och om man skriver och ge en kort recension om filmen.
(Elev 2)

Den här eleven ger i sitt svar exempel på olika syften med undervisningen och hur bedömningen kan gå till.

En annan elev uttrycker på ett liknande sätt att de ska utveckla färdigheter i och kunskaper om det svenska språket men tillägger för att "bli duktigare":

Mmm... Jag har förstått att det finns ett syfte att uppnå med hjälp av språkläraren och sedan... det finns olika förmågor som man vill utveckla

för att bli duktigare... olika innehåll som vi går igenom under året och sedan betyg... Och hur man kan nå den betyg och vad som behövs för att nå den. (Elev 5)

Elev 5 visar också i sitt svar att de behöver lärarens hjälp för att utvecklas och att det finns olika moment som de ska gå igenom under kursen. Avslutningsvis nämner eleven att det finns olika betyg och krav att uppnå.

En tredje elev uttrycker helt kortfattat ”Mmm... att undervisningen i ämnet i svenska som andraspråk ska göra att eleverna utvecklar färdigheter i och kunskaper om det svenska språket” (Elev 3). Det eleven säger är ordagrant från syftesbeskrivningen i ämnesplanen i Svenska som andraspråk.

En elev visar också i sitt svar förståelse för att ämnet finns och att de läser svenska som andraspråk, eftersom de är flerspråkiga:

Och jag vet ju varför jag måste ha svenska som andraspråk och vad svenska som första språk är och jag vet ju att jag måste arbeta mycket mer... Och det tycker jag att jag har förstått. Och det klarar jag (Elev 4).

Den här eleven har också insett att man som elev i svenska som andraspråk måste arbeta mer med språket.

En av eleverna tillägger att de ska lära sig att reflektera över sin flerspråkighet ”[...] och att eleven ska kunna reflektera om man har flerspråkighet [...]” (Elev 2). Det är bara en elev i den här gruppen på fem som inte kan formulera något konkret svar på den här frågan. Det svar eleven formulerar är inte möjligt att tolka i det här sammanhanget.

4.2.2 Alla förstår

En av frågorna till den här gruppen flerspråkiga elever, handlar om vad eleverna anser att de inte har förstått av innehållet i ämnesplanen i Svenska som andraspråk 1. Alla fem elever svarar dock samstämmigt att de tycker att de har förstått allt som står i ämnesplanen. Den elev som inte kunde formulera något tolkningsbart och konkret svar på hur hen tolkade innehållet i ämnesplanen i Svenska som andraspråk

1, yttrar sig emellertid tydligt i den här frågan. ”Jag förstod vad som menades... Nu läste jag ju den här för ganska länge sedan... Men när vi läste den så gjorde vi ju det med läraren, som förklarade den och vi förstod, lärarens förklaringar är viktiga...” (Elev 1). Här lyfter eleven lärarens betydelsefulla roll igen. Läraren är viktig för deras förståelse. Elev 2 förtydligar sitt svar: ”Det här visar att svenska som andraspråk är gjort för ett syfte och att människor verkligen behöver det här” (Elev 2). Hen beskriver i det här sammanhanget sig själv som en flerspråkig elev med behov av ämnet. Eleven visar också genom sitt förtydligande att hen förstår att ämnet kan vara betydelsefullt även för andra människor i samma situation.

4.2.3 Personliga mål

Avslutningsvis får de fem eleverna redogöra för sina personliga mål med kursen och hur de ska nå dit. Eleverna uttrycker ofta att de vill förbättra sina språkliga kompetenser i svenska och eleverna har även kommit till den insikten att de måste göra det genom att arbeta mer med ämnet. ”Jag ska göra allting extra än det jag får. Använda tiden” (Elev 4). Tre av eleverna tar upp att de vill lära sig mer för att kunna anpassa sitt språk till olika situationer och lära sig att strukturera språket i så stor utsträckning som möjligt, främst när de skriver. ”Mitt mål i svenska som andraspråk är väl att jag inte ska göra dumma misstag när jag skriver kanske...” (Elev 2). En annan elev uttrycker att det personliga målet med undervisningen är att eleven ska kunna använda språket så väl som om det vore ett modersmål. Därför får språket inte låta konstigt. ”Jag vill att min svenska ska förbättra så bra så att jag kan använda det som ett modersmål... Jag vill ha den så perfekt så att... ja som modersmål... så ingen tänker på att jag inte är från Sverige...” (Elev 5).

Ovanstående svar indikerar att eleverna tolkar att ämnet är deras verktyg för en personlig språkutveckling. Genom att använda detta verktyg på olika sätt får de möjlighet att förbättra sin svenska. Ämnet representerar en frihet och en självständighet för eleverna i framtiden. Om de kan bra svenska öppnar sig dörrarna för dem. Eleverna har i sina svar också presenterat sina tolkningar av vad som står under syfte, innehåll och kunskapskrav i ämnesplanen. De har på detta sätt, med egna ord, själva kommit till insikt om att det som egentligen krävs av dem för att lyckas i de här ämnesstudierna är att de arbetar mer språkmedvetet med sin svenska

och att detta arbete bör omfatta olika arbetssätt. De fem eleverna är mycket målinriktade. Alla elever i den här gruppen har satt upp mål för ämnet Svenska som andraspråk och det målet är att de hela tiden vill bli bättre. Eleverna tolkar att ämnet finns där för att hjälpa dem att strukturera det svenska språket, speciellt då de skriver men också när de talar. När eleverna har lärt sig allt som står i ämnesplanen kan de uppnå de önskade målen. Därför är ämnet viktigt för dem. Eller som elev 3 säger: ”Jag måste bara lära mig bra svenska!”

4.3. Lärarens roll

I det här avsnittet presenteras vad eleverna tycker att läraren gör i undervisningen för att stötta dem (4.3.1) och hur eleverna tycker att de gemensamt har arbetat med ämnesplanen (4.3.2).

4.3.1 Vad gör läraren i undervisningen?

På frågan om vad läraren gör i undervisningen har alla fem elever genomgående svarat på ett liknande sätt. De tycker att deras lärare pratar tydligt, att läraren förklarar ord med synonymer eller andra språk som eleverna kan. ”När läraren använder svåra ord eller svåra begrepp och så förklarar hon meningen hela tiden och hon försöker prata långsamt” (Elev 5). Läraren använder även kroppsspråk, förklarar hur orden uttalas och ger eleverna stavningsregler. Tillsammans i gruppen går de igenom texter och svåra ord. Läraren genomför även ordprov med eleverna, vilket alla anser vara bra. Läraren ger också eleverna tips på hur de ska läsa för att de ska tillgodogöra sig innehållet i texterna mer. Eleverna återger hur läraren har förklarat för dem, att om de under läsningen inte förstår ett ord i en mening så är det viktigt att läsa klart hela meningen eller stycket. Det är först om man har läst mer av innehållet som man kanske förstår mer av sammanhanget. I gruppen pratar de också mycket om vad de läser. Att få prata i grupp anser alla vara viktigt och något som eleverna kommer tillbaka till flera gånger under samtalsintervjuerna. Eleverna framför ytterligare en gång att de tycker att det är betydelsefullt för dem att få prata mycket på svenska och att få möjlighet att uttrycka känslor muntligt. Det är då

eleverna tycker att de utvecklas i språket. Alla eleverna framför i det här sammanhanget att de tycker att de får chans att göra det ihop med den här läraren.

Tre av eleverna anser, utan att tveka det minsta, att det är lärarens presentation av ämnesplanen som gör att de känner till den. De andra två eleverna instämmer också helt i att det är lärarens presentation av ämnesplanen, som har gjort att de känner till den men de tillägger dessutom att det är tack vare den presentationen som de själva kan använda ämnesplanen och gå tillbaka till innehållet i den vid behov.

4.3.2 En levande ämnesplan

Fyra av de fem eleverna i den här gruppen anser att de har kommit tillbaka till innehållet i ämnesplanen på olika sätt tillsammans med läraren under läsåret. Det är bara en elev i gruppen som uttrycker lite osäkerhet om kontinuiteten i att återkomma till ämnesplanen. Eleverna tycker samstämmigt att de har övat på det som står under innehåll i de olika moment som de har arbetat med. Tack vare detta förfarande tycker eleverna därför att de förstår ämnesplanen. Alla fem elever berättar dessutom, att de tycker att de i gruppen har övat på olika moment som de vet står i innehållet i ämnesplanen. Eleverna nämner några exempel som muntliga presentationer, skriva texter, ordförråd, struktur, läsning av modern skönlitteratur, språkliga variationer i svenskan och jämförelser mellan svenskan och andra språk som eleverna kan. Eleverna berättar att de tycker att "ämnesplanen finns där i bakgrunden av undervisningen hela tiden" och att "läraren alltid hänvisar till den". Den här gruppen flerspråkiga elever anser av den anledningen att ämnesplanen i Svenska som andraspråk 1 är ett levande dokument i deras undervisning.

5. Diskussion och slutsatser

Inledningsvis presenteras en sammanfattande diskussion av resultaten (5.1). Därefter presenteras en diskussion om metoden för undersökningen och etiska överväganden (5.2). Avslutningsvis följer förslag på fortsatta studier (5.3).

5.1. Sammanfattande diskussion

I det här avsnittet diskuteras resultaten utifrån frågeställningarna (5.1.1). Därpå diskuteras resultaten kortfattat utifrån tidigare studier och styrdokument (5.1.2). Didaktiska implikationer i undervisningen tas även upp (5.1.3). Därefter diskuteras resultaten i denna studie i relation till Economous syn på skönlitteratur (5.1.4) och slutligen redogörs för en kort avslutande diskussion angående resultaten (5.1.5).

5.1.1 Resultat utifrån frågeställningarna

Utgångspunkterna för denna undersökning var att lärare, enligt min mening bör ställa sig frågan hur elever som har svenska som andraspråk kan tolka styrdokumentet som omger dem i skolan. För att uppnå studiens syfte intervjuade jag fem andraspråkselever på gymnasiet om deras tankar runt ämnesplanen i Svenska som andraspråk 1. På så sätt skapade jag mig en uppfattning av elevernas syn på skolämnet Svenska som andraspråk 1, deras tolkning av innehållet i ämnesplanen för ämnet och vad eleverna tyckte att läraren gjorde för att stötta dem i undervisningen.

Eleverna fick inledningsvis veta att jag skulle göra allt för att deras svar i den här studien inte ska kunna identifieras, något jag genomgående har tagit hänsyn till.

Den första frågeställningen i föreliggande studie var hur de fem flerspråkiga eleverna ser på ämnet Svenska som andraspråk 1. Resultaten av undersökningen visar att ämnet är betydelsefullt för den här gruppen elever. Eleverna anser att ämnet är viktigt för deras personliga språk- och kunskapsutveckling. Gemensamt för eleverna är att alla berättar att de hela tiden har för avsikt att bli bättre i svenska. Eleverna uttrycker att de anser att det är riktigt bra att kunna många språk. Eleverna säger att det kan ge dem fler möjligheter i livet. Eleverna uttrycker sig alltid i positiva ordalag om de olika moment och uppgifter eleverna beskriver att de gjorde inom ämnets ramar.

Med den andra frågeställningen ville jag undersöka hur de här fem eleverna tolkar innehållet i ämnesplanen. Till följd av den frågan fick jag också insikt i den förståelse eleverna visar för kunskapskraven som Skolverket skriver om i sina dokument. Jag lärde mig också att de här eleverna sätter upp egna mål med undervisningen och hur de målen ser ut. I resultatet kan man också utläsa att

eleverna är samstämmiga i sina skildringar av sin syn på ämnet och hur de tolkar innehållet i ämnesplanen. Men varför är eleverna så samstämmiga? Det svar jag finner efter att ha avslutat den här undersökningen är att de här fem eleverna tar ämnet på största allvar. Genom att studera ämnet känner eleverna att de får de verktyg som de behöver för att ta sig fram i sitt arbete med det svenska språket. Eleverna berättar att de övar upp sin förmåga att samtala och skriva på svenska om olika ämnen. Eleverna återger hur de arbetar med ordförrådet och att de på så sätt får kunskap om språkets uppbyggnad och olika språkregler. De skildrar också att de läser olika typer av texter på svenska och att de lär sig att reflektera över texternas innehåll och utformning. Det märktes också under intervjuerna, att eleverna speciellt uppskattade inslaget med läsningen av den skönlitterära boken, som de läst gemensamt. Boken kändes aktuell för eleverna och de uttryckte att de kunde identifiera sig med delar av handlingen. Det var en bok som hade lämnat eleverna berörda. Bokens innehåll väckte känslor av olika slag hos eleverna. Här kan vi därför se ett konkret exempel på skönlitteraturens påverkan på eleverna i ämnet. Det var när eleverna berättade om sina tankar om boken jag insåg att skönlitteraturens roll hade tagit en större plats i skolämnet än vad jag först trodde. Det är därför jag vid ett senare tillfälle lyfte fram litteraturen. Eleverna tycker dessutom momentet att klara av att läsa olika sorters texter är en utmaning för dem. I början kände de att det var en utmaning att klara av att läsa boken men de läste ut den och när de hade gjort det kände de sig nöjda över sin prestation och med sig själva. Under intervjuerna uttrycker dessutom alla elever att de vill ha utmaningar i undervisningen. Detta uttalande från eleverna bekräftar innehållet i Holmegaard och Wikström "Just förmågan att kunna lyckas med mer komplexa uppgifter tycks öka den inre motivationen som är själva drivkraften till förhöjd inlärningskapacitet" (Holmegaard & Wikström 2004:546). Eleverna säger att utmaningar är betydelsefulla för att de ska känna att de går framåt i sitt lärande.

Jag ville genom den tredje frågeställningen ta reda på vad eleverna tycker att läraren gör i undervisningen för att stötta deras framgång i ämnet. Även här uttrycker eleverna samstämmighet. När jag ställde den frågan fick jag bekräftat av eleverna att de anser att lärarens arbete med dem spelar en mycket viktig roll i deras kunskapsutveckling. Eleverna i den här gruppen beskriver också i intervjuerna att de

behandlas med respekt och omsorg av sin undervisande lärare. Eleverna känner sig därför trygga under den här lärarens ledning, eftersom de känner sig inkluderade i arbetet som de utför. Läraren lyckas skapa ett intresse hos eleverna. Eleverna anser också att läraren arbetar med eleverna efter det som står i ämnesplanen, eftersom läraren så pass ofta relaterar till ämnesplanen i de olika momenten de utför. Eleverna uppfattar därför att ämnesplanen är ett levande dokument i deras undervisning. Eleverna upplever att det finns en dialog mellan lärare och elever och elever och elever. Alla är med och skapar innehåll, eftersom alla elever vågar prata i gruppen. Eleverna säger att de upplever trygghet i den lilla undervisningsgruppen, eftersom de är så få. Därför vågar de också obetingat uttrycka sina tankar under intervjuerna om sin syn på ämnet, om hur de tolkar ämnesplanen och vad de tycker om sin lärares arbete med dem för att de ska känna att de når framgång i ämnet.

5.1.2 Resultat utifrån tidigare studier och styrdokument

I tidigare studier har det visats att det i all undervisning är av största vikt att lärarna ställer frågor till eleverna. Det har också visat sig att det är viktigt att stanna upp undervisningen och reflektera över vad man egentligen håller på med (Lundahl 2013). Att lärare ställer frågor till sina elever om det ämne lärarna undervisar i, om vad eleverna förväntas lära sig och de olika kunskapskrav eleverna kan uppnå, kan få lärare att förstå hur eleverna tänker om det man arbetar med (Körling 2012:89). Jag menar inte några exit tickets efter ett lektionspass, utan jag syftar på förslag på sådana frågor som finns i den här intervjuguiden. Dessutom ju äldre eleverna blir desto mer eget ansvar ska de ta i sitt skolarbete. Men elevernas egna ansvar och arbete kräver ändå stöttning från lärarnas sida (Skolverket 2011b:12-19, Skolverket 2011a:9-13). Detta är också något som alla lärare måste ta speciell hänsyn till i sin undervisning och i sitt arbete med elever som har svenska som andraspråk. Det är därför viktigt med återkoppling på olika sätt. Det är också betydelsefullt att eleverna aktiveras och vågar uttrycka sig muntligt så att det uppstår en klassrumsdialog (Lundahl 2013). På så sätt kan elevernas tankar synliggöras för läraren. Studier visar ju även att om innehållet i undervisningen är ämnesrelaterat och att kunskapsförmedlingen innehåller tillräckligt med intellektuella utmaningar så

främjas andraspråksutvecklingen. Eleverna utmanas i sitt lärande och det sker en gynnsam kunskapsutveckling i andraspråket (Axelsson & Magnusson 2012:309).

Det är också viktigt att eleverna får möjlighet att reflektera över sin inläring och sina studier (Lundahl 2013). Andraspråks eleverna måste få mer tid att tänka, mer tid att uttrycka vad de kan och vad de kan behöva för att gå vidare. Då är lärarna ett betydelsefullt stöd. Lärarna visar genom sin mänskliga omsorg för eleverna hur de kan uttrycka sig på det nya språket. Lärarna stöttar på så sätt andraspråks eleverna att komma vidare med sina studier och skapar ett samspel tillsammans med eleverna. Eleverna känner att de är delaktiga i det dagliga arbetet och eleverna kan på så sätt ta ett större ansvar för sitt lärande (Skolverket 2012b:7ff).

5.1.3 Didaktiska implikationer i undervisningen

Den typ av öppna frågor, som bygger på didaktikens grundfrågor (till exempel *vad, när, hur*) och som har ställts i den här studien, kan vara till stöd för både undervisande lärare och elever. Genom att ställa den här sortens frågor lär man känna ämnesplanen lite mer på djupet. Men för lärare kan det här arbetssättet också vara ett sätt att lära känna eleverna bättre. Läraren kan på det här viset få mer insyn i varje elevs mål med studierna och eleverna får en möjlighet att lättare förstå syftet, innehållet i undervisningen och vilka kunskapskrav de måste uppnå i respektive ämne. Det ingår också i skolans mål att varje elev ges inflytande över sin utbildning (Skolverket 2011b:15, Skolverket 2011a:12). Likaså ingår det att läraren ska ta hänsyn till elevernas tänkande (Skolverket 2011b:14, Skolverket 2011a:10). Detta sätt att arbeta med ämnesplanerna kan också bli ett effektivt sätt att göra skolspråket mer tillgängligt för andraspråks eleverna, vilket Gibbons (2010) poängterar är viktigt (Gibbons 2010:23ff.).

Om lärare låter eleverna tänka högt med hjälp av ovanstående metod kan en dialog mellan lärare och elever uppstå. Då kan lärare få reda på vad eleverna har uppfattat och då skulle det inte behövas några förenklingar av Skolverkets olika kunskapskrav, för att eleverna lättare ska få en större förståelse för allt vad ämnena innebär. Det skulle till exempel inte finnas några behov av att förenkla formuleringarna av kunskapskraven, som de simplificeringar företaget Infomentor publicerar i sitt magasin Heja.

5.1.4 Läsning av skönlitteratur uppmuntras

Economou (2013) hävdar att Skolverket har tonat ned skönlitteraturen inom SVA på gymnasiet. Hon anser att det är kontroversiellt att ämnet ska fokusera på att hantera andra skolämnen i språkinläringen istället för att ägna mer tid åt litteraturläsning (Economou 2013:50-52). Jag sätter dock ett frågetecken för det påståendet efter att ha gjort den här undersökningen. Det enda som jag har hittat om ”andra ämnen” i Skolverkets kommentarmaterial till ämnet är då Skolverket rekommenderar att en metod kan vara att samarbeta med andra ämnen. Till detta kan tilläggas att Skolverket skriver “om det är möjligt” (Skolverket 2012c:1). Det står också att det är viktigt att gymnasieämnet SVA arbetar med olika typer av texter för att språket ska bli fungerande så att eleverna klarar studierna även i andra ämnen. Det sistnämnda arbetssättet kopplar jag mer ihop med genrepdagagogik (bl.a. Kuyumcu 2013:605-631) än med att hantera andra skolämnen. Det arbetssätt som Skolverket föreslår är enligt min mening mer överensstämmande med rådande forskning. Skolverket uppmuntrar i sitt kommentarmaterial till läsning av skönlitteratur och ger lärarna fria händer att läsa texter av olika slag bara de följer den progression som så tydligt anges där. I kommentarmaterialet beskriver också Skolverket att skolämnet Svenska som andraspråk 1 i urvalet av texter ska fokusera på texter för informationsutbyte och eftertanke.

Min tolkning av elevernas svar visar på en motsägelse till Economous uttalande, eftersom den här gruppen flerspråkiga elever samstämmt anser att läraren har lyckats få med skönlitteratur i ämnet och att olika typer av litteraturläsning uppmuntras.

5.1.5 Avslutande diskussion om resultaten

Syftet med det här arbetet är att synliggöra fem andraspråkselevs tankar om ämnesplanen i Svenska som andraspråk 1. Därför frågade jag eleverna om deras syn på ämnet. Jag ville även lyfta fram elevernas tolkning av innehållet i ämnesplanen och vad eleverna tycker att läraren gör i undervisningen för att stötta dem. När det gäller elevernas syn på ämnet visar resultaten att eleverna tycker att ämnet känns viktigt för dem. Eleverna uttrycker också att de upplever utmanande inslag i

undervisningen. De största utmaningarna är främst att skriva och läsa på svenska men också att tala. Eleverna anser att dessa utmaningar är värdefulla för att bland annat reflektera vidare och lära sig mer. När det handlar om elevernas tolkning av ämnesplanen och lärarens roll anser eleverna att de förstår innehållet i ämnesplanen och att läraren är en viktig person för deras kunskapsinhämtning. Det är tack vare läraren eleverna förstår innehållet i texten och på så sätt blir ämnesplanen ett levande dokument i undervisningen. Det finns inga större skillnader i vad de olika eleverna uttryckte när det gäller detta.

Undersökningen är begränsad och resultaten kan därför inte ses som generella eller tillämpbara på alla elever som läser svenska som andraspråk. Vid arbetet med undersökningen har det dock kommit fram en hel del intressanta tankar, vilka sannolikt delas av andra elever och som andra lärare skulle vara angelägna att ta del av. De elever jag har intervjuat går dessutom på en utlandsskola, vilket kan ge andra resultat än om studien hade utförts på skolor i Sverige eller på andras svenska utlandsskolor. Det finns dock fortfarande mycket liten forskning om den här växande gruppen elever, det vill säga elever som är svensktalande i utlandet och som representerar ett omvänt perspektiv, eftersom svenskan är ett minoritetsspråk i deras flerspråkighet (Rydenväld 2014:3-6). I den här studien har jag valt att inte lägga fokus på det faktum att eleverna läser Svenska som andraspråk på en utlandsskola men jag inser här i slutfasen att det finns ett stort behov av forskning om den här gruppen elever. För att få ett större underlag krävs givetvis fler intervjuer med fler elever på olika skolor runt om i Sverige och på svenska utlandsskolor. Men det skulle kräva mer tid än den som ryms inom ramen för den här uppsatsen.

5.2. Metodologiska överväganden

Jag har använt mig av intervjuer som metod. Fördelen med intervjuer har varit att jag genom mina följdfrågor har kunnat be mina informanter att förklara sina svar på ett mer ingående och djupare sätt. Som följd av detta har jag fått ta del av elevernas tankar och känslor inför ämnet. En annan fördel med intervjuer är att jag har kunnat använda mig av några elever som finns i min närmiljö – elever som läser svenska som andraspråk på en svensk utlandsskola. Den nackdel som jag ser med den här

undersökningsmetoden är att relevantalet i studien är mycket begränsat och att undersökningen bara har bedrivits på en enda skola.

För att genomföra den här typen av undersökning kunde jag också ha använt mig av enkäter för att samla information. Enkäter brukar dock användas i större sammanhang med fler informanter (Björkdahl Ordell 2014:84-85). Eftersom mitt syfte med den här undersökningen var att se till några enskilda individers syn på ett utvalt ämne, deras tolkning av innehållet i ämnesplanen och undervisningen som bedrivs, valde jag därför bort det alternativet. Jag var mer intresserad av att eleverna skulle få möjlighet att berätta utifrån sina egna erfarenheter och på så sätt skulle jag kunna få en större förståelse för elevernas tankar runt ämnet. Mina tidigare erfarenheter av enkäter är att just tankar inte framkommer så tydligt där.

Den slutsats jag kan dra om den här metoden efter att jag har genomfört intervjuerna är att jag lärde känna eleverna ganska bra. Under intervjuerna delade eleverna med sig av sina föreställningar om och uppfattningar av ämnet. Jag upplevde att elevernas svar var uppriktiga och genomtänkta. De delade också med sig av sina egna erfarenheter av ämnet. Anledningen till att eleverna gjorde det med en sådan öppenhet är troligtvis den att intervjuerna var baserade på frivillighet och att de ägde rum med en elev åt gången. Intervjuerna ägde också rum i en lugn miljö och deltagarna hade gott om tid på sig för att svara. I samtalen uppstod därför en närhet mellan mig som intervjuare och eleverna som informanter, vilket ledde fram till ett förtroende. Det bidrog till att eleverna därför gärna delade med sig av sina känslor inför ämnet. Stämningen under intervjuerna var hela tiden lättsam, eleverna kände sig uppmärksammade, utvalda och viktiga, eftersom de aldrig tidigare hade deltagit i någon forskningsstudie.

En bidragande orsak till elevernas öppenhet under intervjuerna kan vara den trygghet eleverna kände, när jag presenterade de etiska överväganden jag skulle ta hänsyn till under arbetets gång. Eleverna var också genomgående mycket positiva till ämnet Svenska som andraspråk. De uttryckte flera gånger att de anser att det är bra att kunna många språk, eftersom de ser språkkunskaper som framtidsmöjligheter. En annan anledning till elevernas positiva inställning kan vara att ämnet kan ha en högre status i en utlandsskola än vad det har i svenska skolor i

Sverige. Där kan elever uttrycka kritik mot ämnet Svenska som andraspråk, därför att de anser att ämnet har en lägre status (Economou 2015:86).

5.3 Förslag på fortsatta studier

Den här studien är begränsad och har ett litet underlag med få informanter. Men det skulle vara intressant att se den här typen av undersökning i ett bredare perspektiv. Kanske en jämförelse mellan elever som läser svenska som andraspråk på svenska utlandsskolor och elever som läser svenska som andraspråk i Sverige skulle vara intressant? Då skulle man kunna undersöka båda gruppernas upplevelser av skolämnet Svenska som andraspråk och de här elevernas tankar om eventuella skillnader i ämnets status.

I Economous studie poängteras att mycket forskning har visat att en lyckad andraspråksutveckling äger rum i situationer som upplevs verkliga och kommunikativa och där det språkliga inflödet är varierat (Economou 2013:56). Genom att genomföra intervjuer om syfte, innehåll och kunskapskrav i de olika kurs- och ämnesplanerna med våra elever skulle vi lärare därför kunna uppnå en del av denna lyckade andraspråksutveckling. Kurs- och ämnesplanerna är ju en del av elevernas verklighet i skolan.

För att ta fasta på Skollagens beskrivning i 1 kap. 5 § ”Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet [...]” (Skollag 2010:800), skulle man därför kunna använda intervjun som redskap. Det är en beprövad metod för att få kännedom om lärande och undervisning. Det är ett sätt att forska i sin omgivning. Genom att intervjua sina elever får läraren kunskap om hur eleverna tänker, vilka föreställningar eleverna har om sin omvärld och om det läraren har för avsikt att undervisa om (Kihlström 2014:47). Samtidigt som läraren gör detta arbete skulle han/hon kunna se det som en sätt att utvärdera det egna ämnet, vilket skulle kunna bli ett sätt att veta om undervisningen fungerar eller inte (Lundahl 2014:102-103) och det skulle kunna bli en ämnesdidaktisk studie som lärarna utför i det vardagliga arbetet med eleverna.

Referenser

- Arbman, Hans 2015. Serien om betygssättning: Kan betyg vara rättvisa? Insidan. *Dagens Nyheter*. <<http://www.dn.se/insidan/senaste-betygssystemet-ar-ett-sorgligt-kapitel/>>. Hämtat 2016-03-08.
- Axelsson, Monica (red.) 2009. Många trådar in i ämnet – genrepdagiskt arbete i Knutbyskolan. *Stöd och stimulans Nr 3*. <<http://docplayer.se/114803-Stod-stimulans-manga-tradar-in-i-amnet-genrepdagiskt%20%250D-arbete-i-knutbyskolan-monica-axelsson-red-nr-3.html>>. Hämtat 2016-04-24.
- Axelsson, Monica & Ulrika Magnusson 2012. Forskning om flerspråkighet och kunskapsutveckling under skolåren. *Vetenskapsrådets rapportserie. Flerspråkighet - en forskningsöversikt*. <<http://www.vr.se/download/18.7257118313b2995b0f2167d/1355394138219/Flerspr%C3%A5kighet+-+En+forsknings%C3%B6versikt.pdf>>. Hämtat 2016-02-21.
- Bakhtin, Mikhail Mikhailovich 1981. *The dialogic imagination*. (red.) Holquist, Michael. Austin: University of Texas Press. <<http://www.public.iastate.edu/~carlos/607/readings/bakhtin.pdf>>. Hämtat 2016-05-15.
- Berggren, Philip, Olle Jakobson & Nils Lagnemo 2014. ”Relativt är nyckelordet till betyget E!” *En kvantitativ undersökning om kunskapskraven i skolan*. Göteborgs universitet. <<http://hdl.handle.net/2077/35851>>. Hämtat 2016-03-08.
- Björkdahl Ordell, Susanne 2014. Att tänka på när du planerar att använda enkät som redskap. I: Dimenäs, Jörgen (red.). *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metod*. Stockholm: Liber. S. 84-85.
- Cummins, Jim 2000. *Language, power and pedagogy: Bilingual children in the crossfire*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Cummins, Jim 2001. Andraspråksundervisning för skolframgång – en modell för utveckling av skolans språkpolicy. *Nationellt centrum för svenska som*

andraspråk.

<http://www.andrasprak.su.se/polopoly_fs/1.83996.1333706367!/menu/standard/file/2000_5_Cummins_Sv.pdf>. Hämtat 2016-04-20. S. 1-22.

Dimenäs, Jörgen (red.) 2014. *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metod*. Stockholm: Liber.

Dysthe, Olga 1996. *Det flerstämmiga klassrummet*. Lund: Studentlitteratur. S. 70.

Economou, Catarina 2013. Svenska och svenska som andraspråk i Gy11 – två jämbördiga ämnen? *Forskning om undervisande och lärande (2013/11)*. <http://www.forskul.se/ffiles/00583BA0/ful11_svenska_andrasprak.pdf>.

Hämtat 2016-01-26. S. 44-60.

Economou, Catarina 2015. *"I svenska två vågar jag prata mer och så" – En didaktisk studie om skolämnet svenska som andraspråk*. Göteborg: Göteborgs universitet. (2015-09-23). <<http://hdl.handle.net/2077/39343>>.

Hämtat 2016-01-26.

Ekberg, Maja & Therese Fredriksson 2013. *Läroplan i förändring – En kvalitativ studie angående lärares inställning till Gy 11's ämnesplaner och kunskapskrav, i relation till Lpf 94's kursplaner och betygskriterier*. Högskolan Kristianstad. <<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:655749/FULLTEXT01.pdf>>.

Hämtat 2016-02-24.

Eneland, Joakim & Jon Sevholt 2013. *"Det är så många fina ord som är svåra" – en analys av lärares tolkning av kursplanerna i de naturorienterade ämnena*. Göteborgs universitet.

<<http://hdl.handle.net/2077/33784>>. Hämtat 2016-03-08.

Gustafsson, Jan-Eric, Christina Cliffordson & Gudrun Erickson 2014. *Likvärdig kunskapsbedömning i och av den svenska skolan – problem och möjligheter*. SNS Utbildningskommission.

<http://www.sns.se/sites/default/files/likvardig_kunskapsbedomning_web.pdf>.

Hämtat 2016-02-24.

Hedman, Emil 2014. Skolans system för bedömning "en koloss på lerböcker". *Skolvärlden*. (2014-03-11).

<<http://skolvarlden.se/artiklar/skolans-system-bedomning-en-koloss-palerbetter>>.

Hämtat 2016-02-24.

- Holmegaard, Margareta & Inger Wikström 2004. Språkutvecklande ämnesundervisning. I: Hyltenstam, Kenneth & Inger Lindberg, (red.). *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 539-572.
- Hyltengren, Gunnar 2012. Betygens kunskapskrav är obegripliga. *Göteborgs-Posten*. (2012-12-21).
<<http://www.gp.se/nyheter/debatt/betygens-kunskapskrav-ar-obegripliga-1.680869>>. Hämtat 2016-03-08.
- Hyltenstam, Kenneth & Inger Lindberg (red.). 2004. *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur
- Hyltenstam, Kenneth, Monica Axelsson & Inger Lindberg (red.) 2012. *Flerspråkighet - en forskningsöversikt*. Vetenskapsrådets rapportserie.
<<http://www.vr.se/download/18.7257118313b2995b0f2167d/1355394138219/Flerspr%C3%A5kighet+-+En+forsknings%C3%B6versikt.pdf>>.
Hämtat 2016-02-21.
- Imsen, Gunn 2006. *Elevens värld - Introduktion till pedagogisk psykologi*. Lund: Studentlitteratur. S. 460.
- Infomentor 2012/2013. *Heja - Skolverkets kursplaner på enklare svenska*. Kristianstad. Nr 1.
- Infomentor 2016a. *Heja - Skolverkets kursplaner på enklare svenska*. Kristianstad. Nr 1. Andra upplagan.
- Infomentor 2016b. <<http://www.heja.nu>>. Hämtat 2016-02-24.
- Kihlström, Sonja 2014. Att genomföra en intervju. I: Dimenäs, Jörgen (red.) 2. *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metod*. Stockholm: Liber. S. 47-48.
- Kornhall, Per 2014. *Alla i mål – Skolutveckling på evidensbaserad grund. En handbok*. Stockholm: Natur och Kultur. S. 186-188.
- Kuyumcu, Eija 2013. Genrepedagogik som verktyg i språk- och kunskapsutvecklande undervisning och lärande. I: Hyltenstam, Kenneth & Inger Lindberg (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 605-631.

- Körling, Anne-Marie 2012. *Nu ler Vygotskij - eleverna, undervisningen och Lgr11*. Stockholm: Liber.
- Lindberg, Inger & Kenneth Hyltenstam 2012. Flerspråkiga elevers språkutbildning. I: Olofsson, Mikael (red.). *Symposium 2012*. Nationellt centrum för svenska som andraspråk.
<http://www.andrasprak.su.se/polopoly_fs/1.203893.1411039896!/menu/standard/file/Lindberg-Hyltenstam.pdf>. Hämtat 2016-04-02.
- Lundahl, Christian 2013. *Bedömning för lärande* – Föreläsning vid en Iberiakonferens för svenska utlandsskolor i Fuengirola, Málaga, Spanien 2013-11-17. (muntlig källa).
- Lundahl, Christian 2014. *Bedömning för lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundgren, Ulf P., Roger Säljö & Caroline Liberg (red.), 2012. *Lärande Skola Bildning Grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Löthagen, Annika, Pernilla Lundenmark & Anna Modigh 2008. *Framgång genom språket. Verkyg för språkutvecklande undervisning av andraspråkselever*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.
- Nation, Paul & James Coady 1988. Vocabulary and reading. I: Carter, Ronald & McCarthy, M. (eds.), *Vocabulary and Language Teaching*. London: Longman. 97-110.
- Persson, Martin, Roger Johansson, Ulf Jogbratt & Mats Rosenkvist 2012. Kraven svåra att förstå. *Lärarnas tidning* (2012-11-29).
<<http://www.lararnasnyheter.se/lararnas-tidning/2012/11/29/kraven-svara-forsta>>. Hämtat 2016-02-21.
- Rydenvald, Marie 2014. "eftersom jag har två språk" – *Språkbruk bland svensktalande ungdomar i Europa*. (Rapporter Om Svenska som Andraspråk, ROSA 19). Göteborg: Institutet för svenska som andraspråk, Göteborgs universitet.
- Selander, Staffan 2012. Didaktik – undervisning och lärande. I: Lundgren, Ulf P. Roger Säljö & Caroline Liberg (red.), *Lärande Skola Bildning Grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur. S. 199-216.

Skollag 2010:800. *Svensk författningssamling*. Riksdagen.<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/?bet=2010:800#K1>. Hämtat 2016-02-24.

Skolverket 2011a. *Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. (Gy11).

<<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2705>>. Hämtat 2016-02-24.

Skolverket 2011b. *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. (Lgr11). Stockholm: Skolverket.

Skolverket 2012a. *Didaktik – vad, hur och varför*.

<<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik>>.

Hämtat 2016-02-21.

Skolverket 2012b. *Greppa språket – Ämnesdidaktiska perspektiv på flerspråkighet*.

<http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visenskildpublikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf2573.pdf%3Fk%3D2573>. Hämtat 2016-04-02.

Skolverket 2012c. *Om ämnet Svenska som andraspråk*. Kommentarmaterial.

<http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/gymnasieutbildning/gymnasieskola/sva?tos=gy&subjectCode=sva&lang=sv&courseCode=sva01#anchor_SVA01>. Hämtat 2016-02-21.

Skolverket 2016. Svenska utlandsskolor.

<<http://www.skolverket.se/skolformer/utbildning-utomlands/svensk-utbildning-i-utlandet/svenska-utlandsskolor>>. Hämtat 2016-05-13.

Språklag 2009:800. *Svensk Författningssamling*. Riksdagen.

<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Spraklag-2009600_sfs-2009-600/>. Hämtat 2016-02-24.

Strömquist, Siv 2010. *Uppsatshandboken*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.

SUF - Svensk utlandsundervisnings förening 2016. <<http://utlandsskolor.suf.c.se/>>.

Hämtat 2016-05-13.

- Säljö, Roger 2012. Den lärande människan – teoretiska traditioner. I: Lundgren Ulf P. Roger Säljö & Caroline Liberg (red.), *Lärande Skola Bildning Grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur. S. 139-197.
- Thomas, Wayne P. & Virginia Collier 1997. *School Effectiveness for Language Minority Students*. (NCBE Resource Collection Series, nr. 9). The George Washington University.
<http://www.thomasandcollier.com/assets/1997_thomas-collier97-1.pdf >.
Hämtat 2016-05-10.
- Wallerstedt, Anna-Britta 1997. *Den receptiva ordförståelsen hos invandrarelever och deras inlärningsituation*. (Rapporter Om Svenska som Andraspråk, ROSA 1). Göteborg: Institutet för svenska som andraspråk, Göteborgs universitet.
- Viberg, Åke 1993. Andraspråksinläring i olika åldrar. I: Cerú, E. (red.) *Svenska som andraspråk. Mera om språket och inläringen Lärobok 2*. Stockholm: Natur & Kultur. S. 13-83.
- Wiklund, Ingrid & Dan Landmark 2012. Andraspråksperspektiv på litteraturläsning I: Olofsson, Mikael (red.). *Symposium 2012*. Stockholm: Nationellt centrum för svenska som andraspråk.
<http://www.andrasprak.su.se/polopoly_fs/1.204303.1411467173!/menu/standard/file/Landmark-Wiklund.pdf >. Hämtat 2016-05-10. S. 142-151

Bilagor

Bilaga 1

Mejl till rektor

2016-01-31

Till rektor XX

Hej X!

Den här terminen bedriver jag ett forskningsarbete vid Göteborgs universitet. Arbetet kommer att resultera i en uppsats i Svenska som andraspråk. I den kommer jag att behandla en grupp gymnasieelevers förståelse av innehållet i Gy11, Skolverkets ämnesplan i Svenska som andraspråk 1, 100 poäng.

Därför skulle jag vilja ha ditt samtycke till att få samtala med och ställa frågor (Bifogar Intervjuguiden) till fem elever som läser ämnet här vid vår skola.

Jag har pratat med undervisande lärare, XX, om samtalen och intervjuerna och för henne är det helt OK att jag kommer till gruppen och genomför dessa med eleverna. Vi har avsatt tid nu i februari på tisdagar första lektionen.

Det kan ta några lektioner att genomföra detta. Anledningen till att det kan ta lite tid, är att jag vill genomföra intervjuerna en och en och att vi får en stund för samtal. Därefter ska eleven svara på mina frågor. Jag ämnar anteckna men också spela in deras svar.

Även om arbetet med ämnesplanerna är en del av våra dagliga sysslor med eleverna, så har jag med den här detaljen att fråga dig först, för att undvika eventuella problem längre fram, till exempel vid publiceringen av uppsatsen.

De här intervjuerna är konfidentiella och namnen på eleverna kommer att vara avidentifierade.

Ytterligare en fråga till dig som rektor: - Anser du att jag skulle behöva föräldrarnas tillstånd/medgivande för att deras barn svarar på dessa frågor? Inga riktiga elevnamn kommer ju att anges.

Vänliga hälsningar

Kerstin Ärlemalm

INTERVJUGUIDE

Vi försöker förstå ämnesplanen
i Svenska som andraspråk 1

(Jag antecknar svaren men eleven spelas också in)

1. Vad ska du lära dig?
2. Hur ska du lära dig?
3. Varför ska du lära dig *Svenska som andraspråk 1*?
4. Var/när ska du lära dig?
5. Med vem ska du lära dig?
6. Vad tycker du som elev att din lärare i Svenska som andraspråk 1 gör i undervisningen för att underlätta din förståelse för ämnet?
7. Är det din läsning som gör att du känner till ämnesplanen? Eller är det din lärares presentation av ämnesplanen, som gör att du känner till den? Eller är det andra faktorer?
8. Har ni kommit tillbaka till ämnesplanen tillsammans med läraren under läsåret? Hur har ni arbetat med den då, så att du tycker att du förstår den?
9. Vad är en utmaning i ämnet?
10. När behöver du utmanas? Varför?
11. Med hjälp av vad ska du lära dig?
12. Hur ska ditt lärande bedömas?
13. Vad tycker du att du har förstått, när du har läst ämnesplanen? Ge exempel.
14. Vad tycker du att du inte har förstått, när du har läst ämnesplanen? Ge exempel.
15. Vad har du för mål med kursen? Hur skall du nå dit?

Bilaga 3

Samtyckesbrev

Jag heter Kerstin Ärlemalm och skriver en uppsats i ämnet Svenska som andraspråk vid Göteborgs universitet.Handledare för uppsatsen är Lotta Olvegård, universitetslärare vid institutionen för svenska språk vid Göteborgs universitet. Syftet med studien är att samtala med och intervjua gymnasieelever om hur de uppfattar gymnasieskolans ämnesplan i Svenska som andraspråk 1, 100 poäng.

För att samla in material för studien kommer jag att använda mig av samtal och intervjuer med elever och med undervisande lärare. Dessa konversationer spelas in. Under tiden för samtalen använder jag även en enkät/ett frågeformulär, där jag skriver ner de svar jag får. Jag är därför tacksam om du vill ställa upp. Intervjun kommer att ta cirka 20-30 minuter och den kräver inga förberedelser.

Ditt deltagande i studien och allt insamlat material kommer att hanteras enligt vetenskapsrådets forskningsetiska antaganden. Alla personuppgifter kommer att behandlas konfidentiellt. Namn kommer att avidentifieras. Materialet kommer att användas enbart för föreliggande studie.

Det är *frivilligt* att delta i undersökningen och du kan när som helst *avbryta* din medverkan om du önskar det.

Ja, jag deltar och tillåter att materialet får användas i studien

Nej, jag vill inte delta i studien

Datum:

Underskrift:

Namnförtydligande:

Vid ytterligare frågor kontakta: Kerstin Ärlemalm

E-post: gusrleke@student.gu.se